

Amasya’da Su Kullanımı ve Yönetiminde Kadınların Rolü: Farkındalık ve Katılım Üzerine Bir İnceleme

Büşra Çolak¹⁺, Aslı Altanlar^{2*}

¹Department of Urban Design and Landscape Architecture, Faculty of Architecture, Amasya University, Amasya, Türkiye

²Department of Urban and Regional Planning, Faculty of Architecture, Amasya University, Amasya, Türkiye

*Corresponding author: asli.altanlar@amasya.edu.tr; asli.altanlar@gmail.com

Özet – Kadınlar, gündelik yaşamda suyun temini, kullanımı ve korunmasında kritik roller üstlenmelerine rağmen, su yönetimi politikalarında yeterince temsil edilmemektedir. Bu çalışma, Amasya Merkez ilçesinde farklı yaş, eğitim ve meslek gruplarından 60 kadınla gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelere dayanmaktadır. Araştırma, nitel araştırma yaklaşımıyla ve fenomenolojik desen çerçevesinde tasarlanmıştır; veriler, tematik analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Bulgular, kadınların su tasarrufuna yönelik farkındalıklarının yüksek olduğunu, özellikle temizlik, hijyen ve bakım emeğiyle ilişkili alanlarda sistemli stratejiler geliştirdiklerini göstermektedir. Ancak su yönetimine dair karar alma süreçlerine katılımları sınırlı ve daha çok sembolik düzeydedir. Katılımcılar, suyun kalitesi, kesintisiz erişim, altyapı sorunları ve kamu bilgilendirme eksiklikleri konusunda yerel yönetimlere eleştiriler yöneltmiş; karar süreçlerine etkin katılım talebini vurgulamıştır. Çalışma, kadınların bilgi ve deneyimlerinin sürdürülebilir su yönetimi politikalarına entegre edilmesi gerektiğini ortaya koymakta ve toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı kapsayıcı yönetim modellerine katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Su Okuryazarlığı, Kadınlar, Su Kullanımı, Su Yönetimine Katılım, Sürdürülebilir Su Yönetimi

Women’s Role in Water Use and Management in Amasya: An Inquiry into Awareness and Participation

Abstract- Women play a critical role in daily water provision, use, and conservation; however, they remain underrepresented in water management policies. This study is based on semi-structured interviews conducted with 60 women of diverse ages, education, and occupational backgrounds in the central district of Amasya. Designed within a qualitative research framework and based on a phenomenological approach, the study employs thematic analysis to evaluate the collected data. The findings reveal that women possess a high level of awareness regarding water-saving practices and have developed systematic strategies, particularly in areas related to hygiene, cleaning, and household care. However, their participation in water governance remains limited and largely symbolic. Participants expressed concerns about water quality, service continuity, infrastructure issues, and lack of public information, and emphasised their desire for meaningful involvement in decision-making processes. The study highlights the need to integrate women’s knowledge and experiences into sustainable water governance and supports the development of inclusive, gender-sensitive policies.

Keywords – Water Literacy, Women, Water Use, Participation in Water Governance, Sustainable Water Management

I. GİRİŞ

Su, medeniyetlerin doğuşundan bugüne insan yaşamının, ekolojik dengenin ve toplumsal refahın temel taşı olmuştur. Ancak 21. yüzyılda küresel iklim değişikliğinin tetiklediği kuraklıklar, düzensiz yağış rejimleri, hızlı ve plansız kentleşme ve artan nüfus baskısı gibi çok katmanlı krizler, bu vazgeçilmez kaynağın sürdürülebilir yönetimini gezegenimizin en acil ve karmaşık gündemlerinden biri haline getirmiştir [1]. Bu durum, yalnızca suyun fiziksel varlığı değil, aynı zamanda suyun erişilebilirliği, kullanılabilirliği ve adil dağıtımına yönelik sistematik bir yaklaşımı zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda su yönetimi, artık yalnızca teknik bir altyapı meselesi değil, aynı zamanda Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'nin (SDG 6) de vurguladığı gibi, toplumsal cinsiyet eşitliği, sosyal adalet ve yönetim gibi çok boyutlu sosyal ve politik dinamikleri içeren bir alandır [2].

Toplumsal cinsiyet rolleriyle şekillenen bu karmaşık yapı içinde, suyun ev içi kullanım ve yönetiminin sorumluluğu evrensel düzeyde büyük ölçüde kadınlara yüklenmiştir. Kadınlar, ailelerinin suya erişimini sağlamak ve suyun günlük kullanımıyla ilgili kararlar almak gibi temel görevleri üstlenmekte, bu da onları su yönetiminin görünmeyen ancak vazgeçilmez aktörleri haline getirmektedir. Kadınlar, gündelik yaşamın her anında suyun temini, kullanımı, kalitesi ve hijyeni ile doğrudan bir ilişki kurarak, çoğu zaman resmi kayıtlara geçmeyen ancak nesiller boyu aktarılan derin ve pratik bir bilgi birikimine sahip olmuşlardır. Bu bilgi birikimi, tarımsal üretim, gıda hazırlığı, çocuk bakımı ve sağlık gibi pek çok alanda, suyun etkin ve sürdürülebilir bir şekilde kullanılmasını sağlamaktadır [3]. Ancak bu hayati role ve birikime rağmen, kadınların su yönetimi ve politika oluşturma süreçlerindeki konumu, Asaba ve Fagan’ın (2012) “*sorunlu bir katılım*”

(troubled participation) olarak tanımladığı derin bir paradoks barındırmaktadır [4]. Kadınların bilgi ve deneyimlerinden yararlanılması gerektiği sıkça vurgulanmakla birlikte, bu katılım genellikle biçimsel düzeyde kalmakta ve gerçek anlamda etkili bir temsil sağlanamamaktadır. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde, toplum temelli su yönetimi projelerinde kadınların katılımını teşvik etmek için mevzuat düzenlemeleri yapılmakta, ancak bu düzenlemeler çoğu zaman kadınların geleneksel rollerinin araçsallaştırılmasına yol açmaktadır. Bu durum, kadınların yalnızca belirli görevleri yerine getirmekle sınırlı kalmalarına ve katkılarının sembolik bir düzeye indirgenmesine neden olmaktadır. Kadınların karar alma mekanizmalarına etkin katılımı, yerleşik ataerkil yapılar, sosyo-kültürel normlar ve cinsiyetçi iş bölümü gibi köklü engeller nedeniyle ciddi şekilde kısıtlanmaktadır. Bu engeller, kadınların su yönetimindeki rollerini genellikle çevresel bir düzeyde tutmakta, onların stratejik karar alma süreçlerine dahil olmasını zorlaştırmaktadır [4]. Bu tür sınırlamalar ve teknoloji odaklı, yerelin sosyo-kültürel bağlamından kopuk müdahaleler, yalnızca kadınların temsilini değil, aynı zamanda sürdürülebilir su yönetimi projelerinin başarısını da olumsuz etkilemektedir. Bu yüzden kadınların su yönetimine etkin katılımı, sadece toplumsal cinsiyet eşitliğinin bir gereği değil, aynı zamanda daha adil, etkili ve sürdürülebilir su politikalarının geliştirilmesi için de bir zorunluluktur. Bu bağlamda, kadınların su ile kurdukları bu derin ilişkiyi, sahip oldukları bilgiyi ve davranış potansiyellerini anlamak için su okuryazarlığı kavramı güçlü bir analitik çerçeve sunmaktadır. Su okuryazarlığı, çevre ve ekolojik okuryazarlık kavramlarının su kaynaklarına odaklanan bir alt disiplini olarak 2000'li yılların başında Amerika Birleşik Devletleri'nde Ulusal Çevre Eğitimi Vakfı (National Environmental Education Foundation- NEEF) tarafından tanımlanmıştır [5].

Su okuryazarlığı, bireylerin suyun doğasını, su sistemlerini, suyun toplum ve çevre için önemini anlamalarını; suyla ilgili sorunları tanımlayabilmelerini, değerlendirebilmelerini ve bu sorunlara yönelik çözümler geliştirebilmelerini; sorumlu su tüketimi davranışları sergilemelerini ve su yönetimi süreçlerine bilinçli bir şekilde katılmalarını sağlayan su bilgisi, su tutumu ve su davranışı olmak üzere üç temel bileşenden oluşan bütüncül bir yetkinlik olarak tanımlanır [6]. Bireylerin su kaynaklarının durumu, korunması, verimli kullanımı ve yönetimi hakkındaki farkındalıklarını; bu konudaki değerlerini ve günlük yaşamdaki eylemlerini bir bütün olarak ele alan su okuryazarlığı kavramı, kadınların su yönetimi süreçlerindeki yerini anlamak açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu kavram, kadınların mevcut su yönetimi pratiklerini nasıl şekillendirdiklerini, suya dair yerel politikalara ve kentsel hizmetlere yönelik beklentilerini ve karar alma süreçlerine ne türden katkılar sunabileceklerini değerlendirmeye olanak tanımaktadır. Nitekim çeşitli çalışmalar, kadınların yalnızca kullanıcı değil, aynı zamanda bilgi taşıyıcısı ve dönüştürücü aktörler olarak da değerlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir [7] [8] [9].

Bu çalışmanın amacı, küresel ve ulusal düzeyde yürütülen su yönetimi ve toplumsal cinsiyet tartışmalarını Amasya kenti bağlamında yerleştirerek, kadınların su kullanımı ve

yönetimindeki çok boyutlu rollerini su okuryazarlığı perspektifiyle incelemektir. Araştırma kapsamında, Amasya ilinde yaşayan farklı yaş, meslek ve yaşam koşullarına sahip kadınların su kullanım alışkanlıkları, tasarruf eğilimleri, suyun kalitesi ve kentsel su hizmetlerine ilişkin algıları ile su yönetimi süreçlerine dair görüşleri derinlemesine analiz edilmektedir. Çalışma, kadınların su kaynaklarının sürdürülebilir kullanımına sağladıkları mevcut katkıları görünür kılmayı ve bu katkıların artırılmasına yönelik stratejik yaklaşımlar geliştirmeyi hedeflemektedir. Bununla birlikte, kadınların gündelik yaşam deneyimlerinden ve kuşaktan kuşağa aktarılan pratik bilgi birikiminden hareketle, yerel yönetimler için toplumsal cinsiyet duyarlı, uygulanabilir ve etkili politika önerileri geliştirmek de araştırmanın önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Kadınların su yönetimine ilişkin algılarını ve katılım potansiyellerini anlamak, sadece bireysel farkındalığı artırmakla sınırlı kalmayacak; aynı zamanda yerel düzeyde karar alma süreçlerinde kadın temsiliyetinin güçlenmesine katkı sağlayacaktır. Böylece, Amasya özelinde sürdürülebilir su yönetimi uygulamalarının geliştirilmesi ve toplumsal düzeyde su bilincinin artırılması hedeflenmektedir. Bu yaklaşım, yalnızca Amasya için değil; benzer toplumsal ve çevresel özellikler taşıyan diğer yerel bağlamlar için de uygulanabilir bir model sunma potansiyeli taşımaktadır.

II. YÖNTEM

Bu araştırma, kadınların su kullanımı ve yönetimi konusundaki deneyimlerini, algılarını ve katılım potansiyellerini derinlemesine anlamaya yönelik olarak karma yöntem yaklaşımıyla tasarlanmıştır. Çalışmada hem nitel hem de nicel veri toplama ve analiz tekniklerinden yararlanılmıştır. Veri toplama aracı olarak, açık uçlu ve çoktan seçmeli sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış bir anket formu kullanılmıştır. Bu sayede katılımcıların hem ölçülebilir görüşleri istatistiksel olarak değerlendirilmiş, hem de açık uçlu sorular aracılığıyla derinlemesine algı ve deneyimlerine ulaşılmıştır. Nicel veriler betimsel istatistiklerle analiz edilirken, nitel veriler tematik analiz yaklaşımı ile çözümlenmiştir. Araştırma Amasya ilinde gerçekleştirilmiş olup, katılımcı grubunu farklı yaş gruplarından, eğitim düzeylerinden ve mesleklerden gelen toplam 60 kadın oluşturmaktadır. Bu çalışmada, amaçlı örnekleme türlerinden biri olan maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Bu yöntem, farklı koşullara uyum sürecinde ortaya çıkan benzersiz ya da çeşitli varyasyonları belgelemek ve bu farklılıklar arasında önemli ortak örüntüleri tanımlamak amacıyla tercih edilmektedir [10]. Bu bağlamda, Amasya ilinde farklı yaş gruplarından, eğitim düzeylerinden ve mesleklerden gelen kadın katılımcıların seçilmesiyle, sosyoekonomik ve kültürel çeşitliliğin kapsanması hedeflenmiştir. Bu yöntem, kadınların farklı sosyal ve kültürel bağlamlardaki deneyimlerini çeşitli boyutlarıyla incelemeyi mümkün kılmıştır.

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak, kadınların su kullanımı alışkanlıklarını, su tasarrufu stratejilerini, kentsel su hizmetlerine yönelik algılarını ve su yönetimine katılım potansiyellerini anlamaya yönelik yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Form, literatür taraması ve

çalışmanın kuramsal çerçevesi doğrultusunda geliştirilmiş; ön test uygulaması yapılarak dil ve içerik açısından gerekli sadeleştirme ve düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Görüşme formu, katılımcıların düşüncelerini serbestçe ifade edebilecekleri açık uçlu sorular içermekte ve görüşme sürecinde yeni temaların ortaya çıkmasına imkân tanıyacak şekilde esnek bir yapıda hazırlanmıştır.

Görüşme formu dört ana tematik başlık altında yapılandırılmıştır: (1) su kullanım alışkanlıkları, (2) su tasarrufu davranışları, (3) kentsel su hizmetlerine yönelik algılar ve (4) su yönetimine katılım ve toplumsal cinsiyet temelli değerlendirmeler. Bu yapısal düzenleme, kadınların gündelik yaşam deneyimleri bağlamında suya dair tutum ve yaklaşımlarını çok boyutlu biçimde değerlendirme imkânı sunmuştur. Görüşmeler Amasya Merkez ilçesinde, her bir katılımcıyla bire bir olacak şekilde yürütülmüştür. Her görüşme ortalama 30 ila 45 dakika sürmüştür ve görüşme sürecinde araştırmacı, formu rehber niteliğinde kullanarak derinlemesine anlatımları teşvik etmiştir. Katılımcıların ses kaydına izin verdiği durumlarda görüşmeler kayıt altına alınmış, aksi hâllerde ise ayrıntılı notlar tutulmuştur. Tüm katılımcılara görüşme öncesinde araştırmanın amacı, kapsamı ve gizlilik esasları hakkında bilgi verilmiş; ardından hem yazılı hem sözlü olarak bilgilendirilmiş onam alınmıştır. Araştırmada gönüllülük esasına dayalı katılım sağlanmış ve katılımcı gizliliği tüm aşamalarda titizlikle korunmuştur.

Araştırma, fenomenolojik bir yaklaşım benimsenerek tasarlanmıştır. Fenomenoloji, bireylerin belirli bir olguya ilişkin deneyimlerini ve bu deneyimlere yükledikleri anlamları derinlemesine incelemeyi amaçlayan bir yöntemdir [11]. Bu bağlamda, kadınların su yönetimi ve kullanımına dair deneyimlerini sosyal, kültürel ve bireysel bağlarıyla anlamak hedeflenmiştir. Görüşmelerden elde edilen nitel verilerin analizinde Braun ve Clarke (2006) tarafından geliştirilen tematik analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem, veriler içindeki temaları belirlemek, analiz etmek ve raporlamak için sistematik bir yaklaşım sunmaktadır [12]. Elde edilen bu temalar, kadınların su yönetimiyle ilgili algılarını, su kaynaklarının kullanımına yönelik deneyimlerini ve katılım potansiyellerini yansıtacak şekilde özetlenmiş ve yorumlanmıştır. Bu süreç, verilerin sosyal ve kültürel bağlamlarda bütünsel bir bakış açısıyla anlaşılmasını sağlayarak, bulgular bölümünün oluşturulmasına zemin hazırlamıştır. Ayrıca, görüşme formunda yer alan bazı kapalı uçlu sorular sayesinde elde edilen nicel veriler, betimsel istatistik teknikleriyle analiz edilmiştir. Bu doğrultuda, frekans dağılımları, yüzde oranları ve ortalamalar hesaplanarak, katılımcı profiline ilişkin genel eğilimler ortaya konulmuştur. Bu betimsel analizler, tematik analiz süreciyle elde edilen nitel bulguların desteklenmesine ve yorumların daha sağlam bir temele oturtulmasına katkı sağlamıştır.

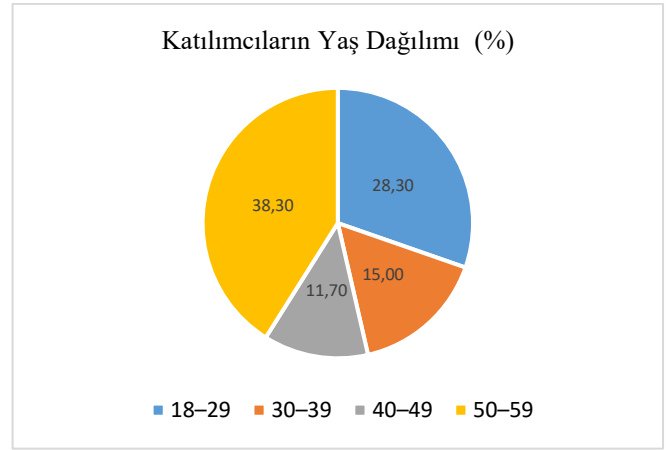
III. BULGULAR

Bu bölümde, 60 katılımcı ile gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen bulgular, üç ana tema altında sistematik olarak sunulmaktadır. Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri temelinde şekillenen su kullanım pratikleri ve tasarruf bilinci; suya ilişkin bilgi düzeyleri, farkındalıkları ve mevcut su yönetimi uygulamaları ve

politikalara yönelik algıları ayrıntılı biçimde incelenmiştir. Söz konusu bulgular, kadınların gündelik yaşam bağlamında suya yükledikleri anlamlar ve kentsel su yönetiminde üstlendikleri roller üzerinden yorumlanarak çok boyutlu bir analiz çerçevesi sunmaktadır.

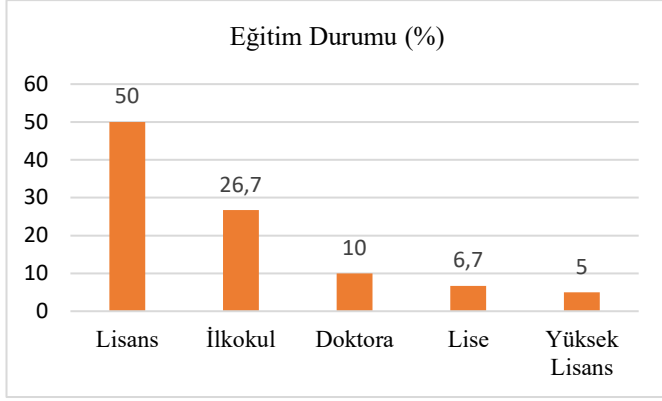
A. Katılımcıların Sosyo-Demografik Yapısına İlişkin Bulgular

Araştırmanın bulguları, sosyo-demografik açıdan çeşitlilik gösteren 60 kadın katılımcıdan elde edilen verilere dayanmaktadır. Katılımcıların yaş dağılımı incelendiğinde, %38,3 ile en yoğun grubun 50–59 yaş aralığında yer aldığı görülmektedir. Bunu %28,3 oranıyla 18–29 yaş grubu takip etmektedir. Katılımcıların %15'i 30–39 yaş, %11,7'si 40–49 yaş aralığında yer alırken, %6,7'si ise 60–69 yaş grubundadır. Bu dağılım, örneklemin yaş bakımından farklılık gösterdiğini ve özellikle orta yaş grubundaki kadınların çalışmaya daha yüksek oranda katılım sağladığını ortaya koymaktadır (Şekil 1).

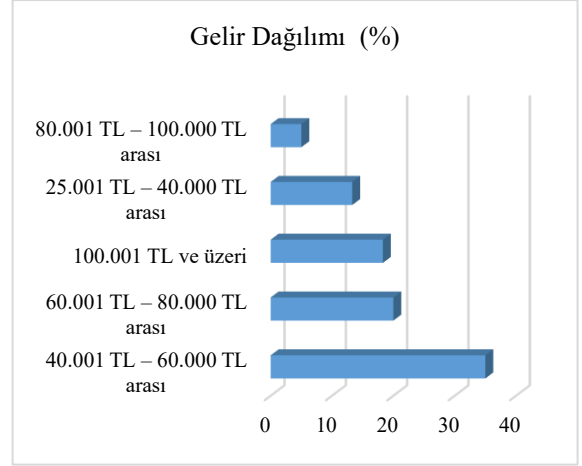

Şekil 1. Katılımcıların yaş dağılımı

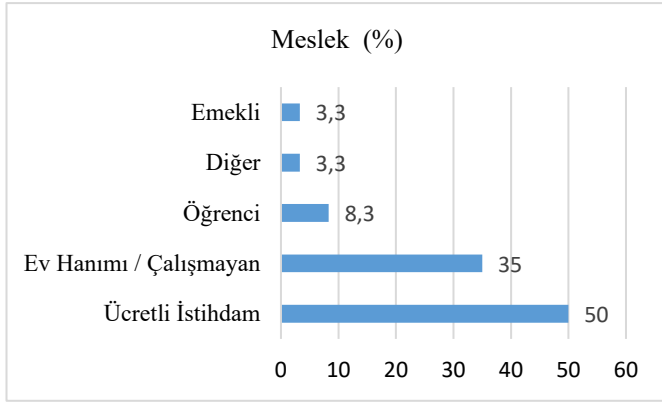
Araştırmaya katılan kadınların eğitim durumları incelendiğinde, katılımcıların %50'sinin üniversite mezunu, %25'inin ilkökul mezunu, %10'unun doktora mezunu, %8,3'ünün yüksek lisans mezunu, %5'inin lise mezunu ve %1,7'sinin ise ortaokul mezunu olduğu belirlenmiştir (Şekil 2). Katılımcıların mesleki durumlarına ilişkin beyanları tematik olarak gruplandırıldığında, %50'sinin ücretli istihdamda yer aldığı (örneğin memur, öğretmen, mühendis, hemşire, işçi vb.) görülmektedir. Katılımcıların %35'i ev hanımı olduğunu ya da herhangi bir işte çalışmadığını belirtmiştir. %8,3'ü öğrenci, %3,3'ü emekli ve %3,3'ü ise tematik olarak sınıflandırılmayan diğer meslek veya uğraşlar kapsamında değerlendirilmiştir. Bu dağılım, katılımcıların yarısının aktif iş gücü piyasasında yer aldığını, diğer yarısının ise ev içi emek, eğitim ya da emeklilik gibi farklı yaşam evrelerinde bulunduğunu göstermektedir (Şekil 3).

Şekil 2. Katılımcıların eğitim durumuna göre dağılımı (%)

Şekil 4. Katılımcıların gelir dağılımı

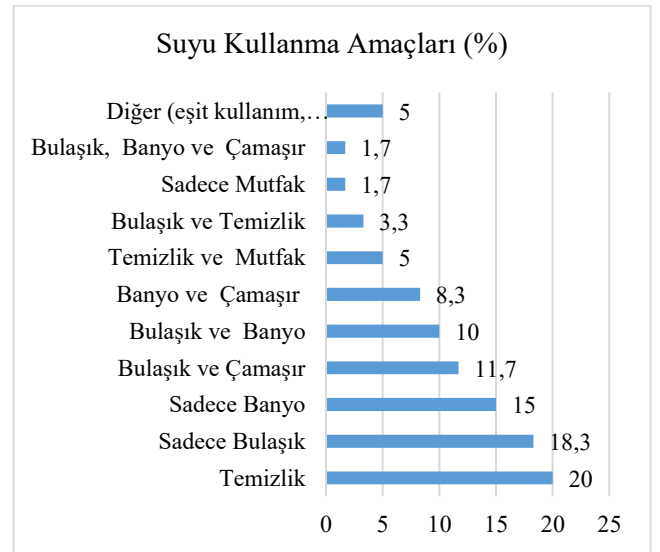
Şekil 3. Katılımcıların mesleki durumuna göre dağılımı

Katılımcıların %35'i aylık 40.001–60.000 TL aralığında gelir beyan etmiş olup, bu miktar Türkiye'nin Mayıs 2025 açlık sınırını (25.092 TL) aşarken yoksulluk sınırının (81.734 TL) altında kalmaktadır [13]. %20'si ise 60.001–80.000 TL aralığındadır ki bu da yoksulluk sınırına yaklaşmakla beraber altındadır. %18,3'lük kesim aylık 100.001 TL üzeri gelir bildirerek yoksulluk sınırını aşmaktadır. Geriye kalan katılımcılar (%35–13,3 arası) 40.000 TL'nin altında gelir beyan etmiş olup bu durum özellikle dört kişilik aile modelinde açlık sınırı yakınındaki gelir düzeyine işaret etmektedir (Şekil 4).

Katılımcıların ikamet ettikleri yerleşim türleri incelendiğinde, %80'inin şehir merkezinde, %20'sinin ise kasaba veya küçük ilçe/belde merkezlerinde yaşadığı belirlenmiştir. Bu dağılım, araştırmanın büyük ölçüde kentsel yerleşim alanlarında yaşayan bireyleri kapsadığını ve bulguların şehir merkezlerindeki yaşam koşulları çerçevesinde yorumlanabileceğini göstermektedir. Katılımcıların ikamet ettikleri konut türleri incelendiğinde, büyük çoğunluğunun (%88,1) apartman dairesinde yaşadığı belirlenmiştir. Katılımcıların %8,5'i müstakil evde yaşarken; %1,7'si devlet yurdunda, %1,7'si ise pansiyonda ikamet ettiğini belirtmiştir. Bu dağılım, araştırma grubunun ağırlıklı olarak apartman tipi kentsel konutlarda yaşadığını, ancak az sayıda da olsa alternatif konut biçimlerinin de temsil edildiğini göstermektedir. Veriler doğrultusunda toplam yanıt sayısının 59 olduğu ve bir katılımcının bu soruya yanıt vermediği tespit edilmiştir.

B. Katılımcıların Su Kullanımı ve Tasarruf Bilinci

Katılımcıların açık uçlu yanıtları tematik olarak incelendiğinde, suyun en çok temizlik amaçlı (%20) kullanıldığı görülmektedir. Bunu sırasıyla yalnızca bulaşık yıkama (%18,3), sadece banyo (%15), bulaşık ve çamaşır birlikte kullanımı (%11,7) ile benzer şekilde bulaşık ve banyo birlikte kullanımı (%10) izlemektedir. Bu bulgular, su tüketiminin ağırlıklı olarak hijyen ve ev işleriyle ilişkili olduğunu göstermektedir (Şekil 5).

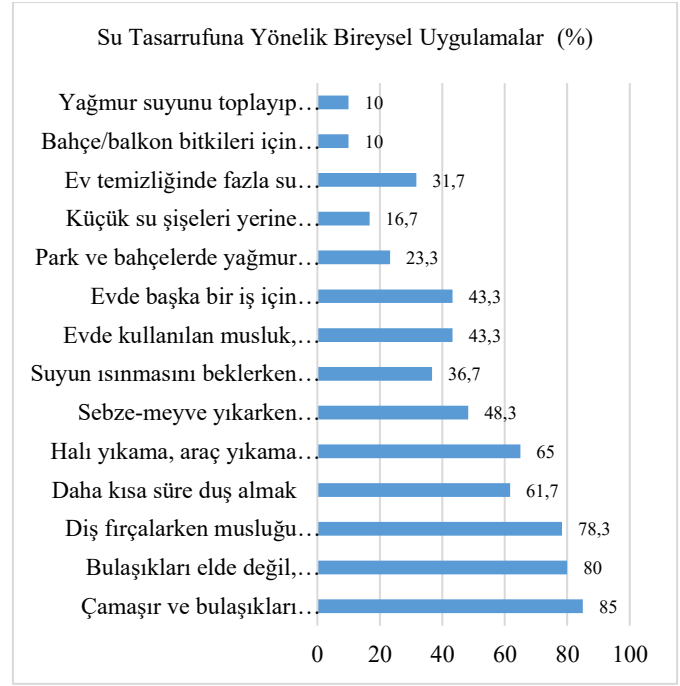

Şekil 5. Katılımcıların su kullanım alanlarına ilişkin tematik dağılımı

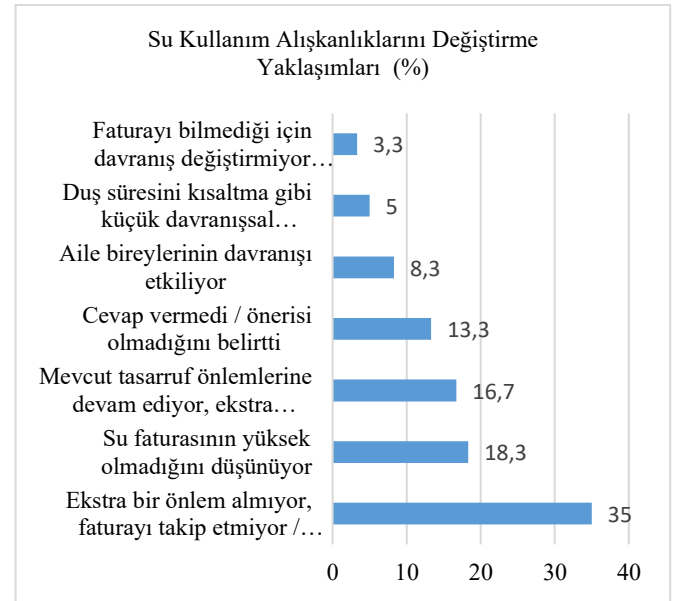
Katılımcılara günlük yaşamlarında suyu boşa harcamamak veya tasarruf etmek için hangi uygulamaları benimsedikleri sorulmuş; bu soru kapalı uçlu olarak yöneltilmiş ve birden fazla seçeneğin işaretlenmesine olanak tanınmıştır. Elde edilen veriler, katılımcıların su faturası yüksek geldiğinde su kullanım alışkanlıklarında belirli değişikliklere gittiklerini göstermektedir. En çok tercih edilen uygulamanın, %86,7 ile çamaşır ve bulaşıkları biriktirerek makineyi tam dolu çalıştırmak olduğu belirlenmiştir. Bu bulguyu sırasıyla, bulaşıkları elde yıkamak yerine bulaşık makinesi kullanmak (%80) ve dış fırçalarken musluğu kapatma (%78,3) takip etmektedir. Halı/araç yıkama gibi su tüketimi yüksek işleri ertelemek veya dış hizmet almak (%65) ve daha kısa süre duş alma (%61,7) gibi bireysel tasarruf alışkanlıkları da katılımcılar arasında yaygın olarak benimsenmiştir. Buna ek olarak, sebze-meyve yıkarken su biriktirip farklı alanlarda

yeniden kullanma (%48,3) ve suyun ısınması sırasında boşa akan suyu değerlendirme (%36,7) gibi ikincil kullanım odaklı yöntemler de dikkat çekmektedir. Evde kullanılan musluk ve duş başlığı gibi donanımların tasarruflu ürünlerle değiştirilmesine özen gösteren katılımcıların oranı ise %43,3'tür. Nispeten daha az tercih edilen yöntemler arasında ev temizliğinde mikrofiber bez kullanımı (%31,7), küçük su şişeleri yerine büyük damacana kullanımı (%16,7) ve yağmur suyu biriktirerek kullanma (%10) yer almaktadır. Bu bulgular, katılımcıların su tüketimine yönelik farkındalığının, faturaya yansıyan maliyetlerle birlikte arttığını; bireysel düzeyde uygulanabilir davranışların daha yaygın benimsendiğini ortaya koymaktadır. Ancak, fiziksel altyapı veya sistemsel düzenleme gerektiren yöntemlere yönelimin sınırlı kalması, su yönetiminde yapısal çözümlerin desteklenmesi gerektiğini göstermektedir (Şekil 6).

Katılımcıların "Su faturanız yüksek geldiğinde su kullanım alışkanlıklarınızı değiştirdiğiniz oluyor mu? Nasıl değiştiriyorsunuz?" ve ek olarak paylaşmak istedikleriniz varsa bizimle paylaşır mısınız?" sorusuna verdikleri açık uçlu yanıtlar tematik olarak analiz edildiğinde, çoğunluğun bu konuda herhangi bir davranış değişikliği göstermediği ya da faturaları takip etmediği anlaşılmaktadır (Şekil 7). Katılımcıların %35'i su faturasını hiç takip etmediğini ya da fatura ile ilgilenmediğini belirtmiştir. "Fatura yüksek geldiğinden haberim olmuyor ki, o işle ilgilenmiyorum yani", "Faturayı bilmediğimden değiştirdiğim şeyler de olmuyor" gibi ifadeler, su tüketim alışkanlıklarının mali yansımaları konusunda bilgi eksikliğine işaret etmektedir. %18,3'lük bir grup ise zaten faturalarının yüksek olmadığını dile getirerek davranış değişikliğine ihtiyaç duymadığını ifade etmiştir. Örneğin, "Amasya'da su faturaları çok uygun", "Su faturam çok gelmiyor, boşa kullanmıyorum" gibi ifadeler bu grubu yansıtmaktadır. Katılımcıların %16,7'si ise halihazırda uyguladıkları tasarruf davranışlarını yeterli bulduklarını ve bu nedenle ek önlem almadıklarını ifade etmiştir. Bu grupta "Hep dikkat ettiklerimiz dışında başka bir şeye dikkat etmiyoruz" gibi açıklamalar dikkat çekmektedir. Ayrıca "Yok", "Hayır yok" gibi kısa ve doğrudan cevaplar veren %13,3'lük bir katılımcı grubu ise açıkça farklı bir önerisinin ya da değişikliğinin olmadığını belirtmiştir. Katılımcıların %8,3'ü ise aile bireylerinin, özellikle eşlerinin, su tüketim davranışları üzerinde etkili olduğunu belirtmiş; "Ben kişisel olarak dikkatli davranıyorum; ayrıca eşim dikkat etmediğinde, onu uyarmaya özellikle özen gösteriyorum." veya "Ailem uyardığında duş alma süremi kısaltıyorum" gibi ifadelerle sosyal çevre etkisini vurgulamıştır. Küçük ölçekli davranış değişikliklerine işaret eden katılımcı oranı ise %5 olup, bu gruptakiler duş süresini kısaltma gibi bireysel önlemler aldıklarını ifade etmiştir. Son olarak, %3,3 oranındaki katılımcı suyu dikkatli kullandığını belirtmiş, ancak faturaları doğrudan takip etmediğini de dile getirmiştir. Bu bulgular, su tasarrufu konusunda farkındalık düzeylerinin bireyler arasında değişkenlik gösterdiğini, önemli bir kısmın su tüketimiyle ilgili mali sonuçların farkında olmadığını veya bunu bir davranış motivasyonu olarak görmediğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, aile içi rollerin ve gündelik yaşam dinamiklerinin su tüketimi davranışlarını şekillendirmede etkili olduğu görülmektedir (Şekil 7).

Şekil 6. Katılımcıların günlük yaşamda uyguladıkları su tasarrufu yöntemlerine ilişkin dağılımı

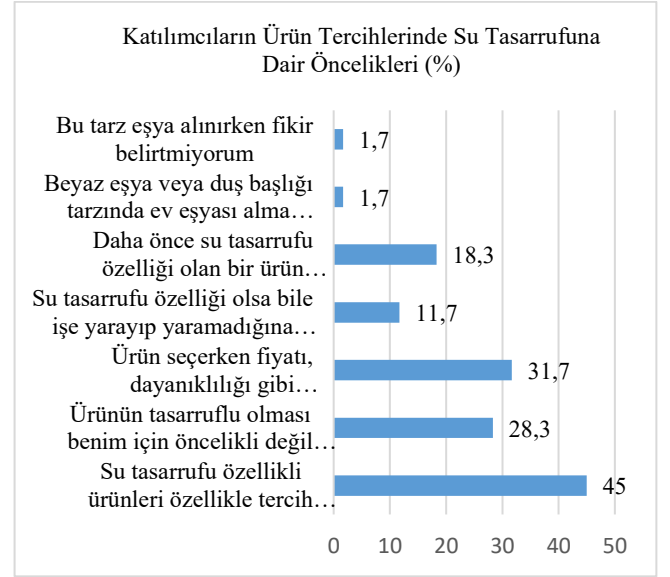
Şekil 7. Su faturası yükseldiğinde benimsenen su tasarrufu davranışlarına dair diğer yaklaşımlar

Katılımcıların çamaşır makinesi, bulaşık makinesi, musluk ve duş başlığı gibi ürünleri satın alırken su tasarrufu özelliğini ne ölçüde dikkate aldıklarını belirlemeye yönelik çoktan seçmeli soruya verilen yanıtlar analiz edildiğinde, en yüksek oranda tercih edilen yaklaşımın "su tasarrufu özellikli ürünleri özellikle tercih ediyorum" (%45) ifadesi olduğu görülmektedir. Bu bulgu, katılımcıların önemli bir kısmının çevresel sürdürülebilirliği destekleyen ürün tercihlerine yöneldiğini ortaya koymaktadır (Şekil 8). İkinci sırada, %31,7 oranla "ürün seçerken fiyatı, dayanıklılığı gibi özelliklere daha çok dikkat ediyorum" yanıtı yer almakta; bu da ekonomik kaygıların tüketici tercihlerinde belirleyici bir unsur olmaya devam ettiğini göstermektedir. Katılımcıların %28,3'ü ise "ürünün tasarruflu olması benim için öncelikli değil ama varsa tercih ederim" demiştir. Bu yaklaşım, tasarruf özelliğinin doğrudan önceliklendirilmediğini, ancak mevcutsa olumlu

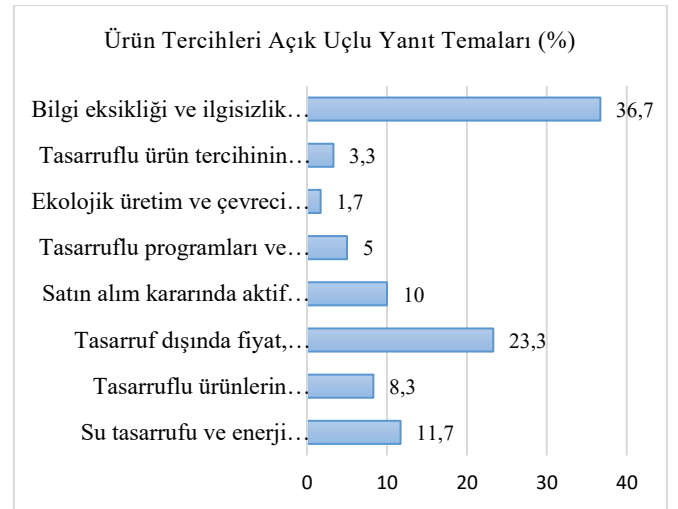
değerlendirildiğini ifade etmektedir. Daha önce su tasarrufu özellikli bir ürün kullandığını ve bu üründen memnun kaldığını belirtenlerin oranı %18,3'tür. Bu durum, olumlu kullanıcı deneyimlerinin tasarruflu ürünlere olan güveni artırabileceğini göstermektedir. Diğer yandan, %11,7'lik bir kesim "su tasarrufu özelliği olsa bile işe yarayıp yaramadığına emin olamıyorum" diyerek bu ürünlerin etkinliği konusunda tereddüt yaşadığını ifade etmiştir. Bu da teknik bilgilendirme eksikliğinin veya olumsuz kullanıcı deneyimlerinin tüketici davranışlarını etkileyebileceğine işaret etmektedir. Bu bulgular genel olarak değerlendirildiğinde, katılımcıların su tasarrufu konusunda farkındalığa sahip oldukları; ancak ekonomik faktörler, kullanım deneyimi ve ürünlere duyulan güven düzeyinin tercihleri etkilediği anlaşılmaktadır. Bu çerçevede, su tasarrufu bilincinin yaygınlaştırılması kadar, tasarruflu ürünlerin etkinliği konusunda bilgilendirici ve teşvik edici uygulamaların da önemi ortaya çıkmaktadır (Şekil 8). Katılımcıların "Çamaşır makinesi, bulaşık makinesi, musluk veya duş başlığı gibi ürünleri alırken su tasarrufu özelliğine ne kadar dikkat ediyorsunuz? ve yukarıdakilere ek olarak paylaşmak istedikleriniz varsa belirtiniz" yönündeki açık uçlu soruya verdikleri yanıtlar tematik olarak gruplandırıldığında, dikkat çekici eğilimler ortaya çıkmaktadır (Şekil 9). Katılımcıların %36,7'si ürünlerin su tasarrufu özelliğine bilinçli olarak dikkat etmediğini, genellikle fiyat gibi temel unsurlara öncelik verdiğini veya bu konuda bilgi sahibi olmadığını ifade etmiştir. Bu grubun içinde "Hiç dikkat etmedim, aldıklarım da o özellik var mı bilmiyorum" gibi ifadeler, su tasarrufu farkındalığının düşük olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde, katılımcıların %23,3'ü fiyat, dayanıklılık ve performans gibi kriterlere öncelik verdiğini belirtmiştir. "Fiyatı daha önemli geliyor, özellikle dayanıklı ürünlere bakıyorum" diyen katılımcılar, ekonomik önceliklerin su tasarrufu gibi çevresel niteliklerin önüne geçtiğine işaret etmektedir. Öte yandan, %11,7'lik bir kesim su ve enerji verimliliğine bilinçli şekilde dikkat ettiğini ifade etmiştir. Bu katılımcılar, "Enerji sınıfı A+ ürünleri tercih ediyorum. Su ve enerji tüketimi açıkça belirtilmeli" gibi ifadelerle yalnızca ürün özelliklerine değil, aynı zamanda bu özelliklerin şeffaf biçimde sunulmasına da önem vermektedir. %8,3'lük başka bir grup ise anket aracılığıyla farkındalık kazandığını ifade ederek, su tasarrufu özelliklerine bundan sonra dikkat edeceğini belirtmiştir. "Daha önce dikkat etmedim ama bu ankette öğrendim, bundan sonra dikkat edeceğim" ifadesi, çalışmanın eğitici etkisini göstermesi açısından anlamlıdır.

Katılımcıların %10'u ürün satın alma sürecinde aktif rol almadığını, bu kararların aile üyeleri tarafından verildiğini vurgulamıştır. "Eşyaları ben almıyorum, ailem alıyor, ben karışmam" gibi ifadeler bu durumu ortaya koymaktadır. %5'lik bir kesim, mevcut makinelerinde tasarruf programlarını kullandığını ve tam dolmadan çalıştırmadığını belirtmiş; %3,3'lük başka bir grup ise bilgilendirme yapılması hâlinde tasarruflu ürünleri tercih edebileceğini ifade etmiştir. "Fiyatına bakıyorsunuz ama mağazada bilgilendirme yapılırsa tasarruflu ürünü alabilirim" gibi yanıtlar, tüketicinin bilinçli yönlendirmelere açık olduğunu göstermektedir. Ayrıca yalnızca %1,7'lik bir kesim, ürün seçiminde ekolojik üretim ve çevreci firma tercihine vurgu yapmıştır. Bu veriler ışığında, su tasarrufu özelliklerinin ürün seçiminde henüz belirleyici bir rol oynamadığı; ancak bilgi, yönlendirme ve farkındalık çalışmalarının bu eğilimi dönüştürme potansiyeline sahip olduğu anlaşılmaktadır. Tasarruflu ürünlerin etkili biçimde

tanıtılması ve tüketicilerin bu konuda desteklenmesi, sürdürülebilir tüketim alışkanlıklarının yaygınlaşmasına katkı sunacaktır.

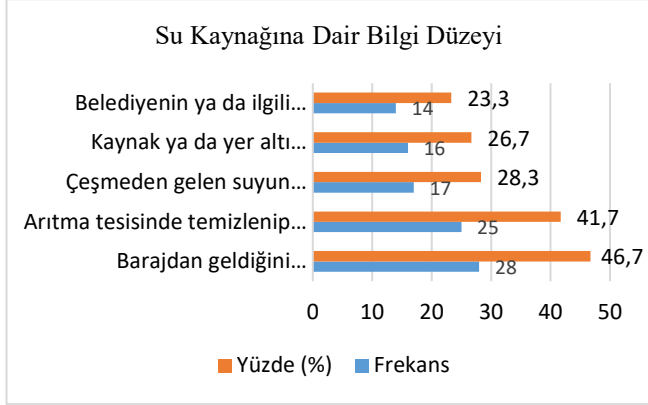
Şekil 8. Katılımcıların Su Tasarrufu Özellikli Ürün Tercihlerine İlişkin Bulgular

Şekil 9. Katılımcıların su tasarrufu özellikli ürün tercihleri ve satın alma davranışlarına ilişkin tematik dağılımı

C. Katılımcıların Su Bilinci, Farkındalıkları ve Katılım Eğilimleri

Katılımcıların Amasya'da kullandıkları suyun kaynağı, nasıl artıldığı ve evlere nasıl ulaştırıldığına ilişkin bilgi düzeyleri değerlendirildiğinde, en yüksek oranın "Barajdan geldiğini düşünüyorum" ifadesine ait olduğu görülmektedir (%46,7). Bunu %41,7 ile "Arıtma tesisinde temizlenip şebeke borularıyla evlere ulaştığını biliyorum" ve %28,3 ile "Çeşmeden gelen suyu önce artıldığını biliyorum" ifadeleri takip etmektedir. Ayrıca katılımcıların %26,7'si suyun kaynağını yer altı suyu veya kaynak suyu olarak düşündüğünü, %23,3'ü ise suyun kalitesinin belediye veya ilgili kurumlar tarafından düzenli olarak kontrol edildiğini bildiklerini ifade etmiştir. Bu bulgular, su temin süreçlerine ilişkin genel bir farkındalık olduğunu göstermekte; ancak kaynak, arıtma ve dağıtım gibi teknik süreçlerin tümüne hâkimiyetin sınırlı olabileceğine işaret etmektedir (Şekil 10).

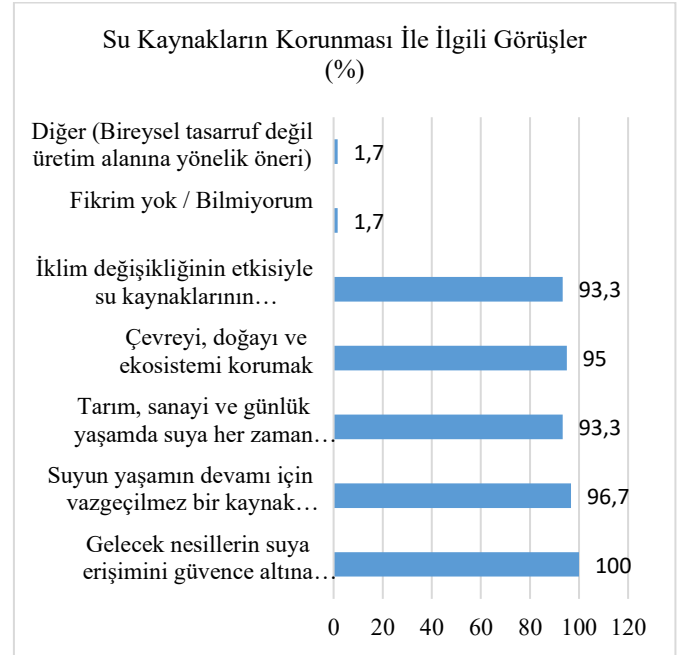
Şekil 10. Katılımcıların su kaynağı, arıtma süreci ve dağıtım sistemine ilişkin bilgi düzeyleri

“Su kaynaklarının korunması neden önemlidir?” sorusuna verilen yanıtlarda, katılımcıların büyük çoğunluğu (%98,3) bu korumanın gelecek nesillerin suya erişimini güvence altına almak açısından önemli olduğunu belirtmiş; %96,7’si ise suyun yaşamın devamı için vazgeçilmez bir kaynak olduğunu ifade etmiştir. Katılımcıların %95’i çevreyi, doğayı ve ekosistemi korumak amacıyla suyun korunması gerektiğini belirtirken, %93,3’ü tarım, sanayi ve günlük yaşamda suya duyulan sürekli ihtiyaç nedeniyle su kaynaklarının korunmasını önemli bulmaktadır. Ayrıca, %93,3’lük bir kesim ise iklim değişikliğinin etkisiyle su kaynaklarının azalmasını önlemek için suyun korunması gerektiğini vurgulamıştır (Şekil 11).

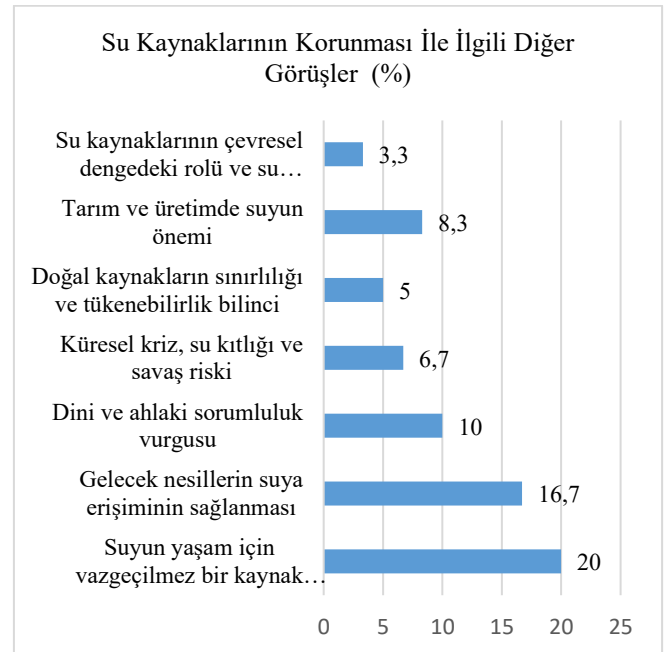
Su kaynaklarının korunmasının neden önemli olduğuna ilişkin düşünceleri ortaya koymak amacıyla yöneltilen açık uçlu sorulara verilen yanıtlar tematik olarak gruplandırıldığında, en yüksek oran %23,3 ile 'duygusal/öznel nitelikte genel vurgular' temasında toplanmıştır. 'Su hayattır' ve 'Allah susuz bırakmasın' gibi ifadeler, suyun yaşamla doğrudan ilişkilendirildiğini ve katılımcıların su kaynaklarının korunmasına yönelik güçlü bir duygusal bağlılık taşıdıklarını göstermektedir. İkinci sırada, “Suyun yaşam için vazgeçilmez bir kaynak olması” (%20) teması gelmektedir. Bu temada yer alan yanıtlar, suyun varlığına doğrudan bağımlı bir yaşam algısını ortaya koymaktadır. “*Susuz hayatın devamlılığı mümkün değildir*” ve “*Su yoksa hayat yoktur*” gibi ifadelerle katılımcıların temel yaşamsal ihtiyaçlara dair güçlü bir bilinç taşıdığı anlaşılmaktadır (Şekil 12).

Üçüncü sırada ise “*Gelecek nesillerin suya erişiminin sağlanması*” (%16,7) yer almakta olup, bu katılımcılar suyun korunmasını sadece mevcut nesillerin değil, geleceğin de hakkı olarak değerlendirmektedir. Bu yaklaşım sürdürülebilirlik ve kuşaklar arası adalet ilkesi ile örtüşmektedir. “*Bizden sonrakilere de temiz su bırakmalıyız*” ifadesi bu duyarlılığı açıkça ortaya koymaktadır. “Dini ve ahlaki sorumluluk” teması %10 oranla dördüncü sıradadır. “*İsraf haramdır*” ve “*İnancımız gereği suyu tasarruflu kullanmalıyız*” gibi ifadeler, su tasarrufunun yalnızca çevresel değil, aynı zamanda dini bir yükümlülük olarak da algılandığını göstermektedir. Bu bulgu, kültürel değerlerin su koruma tutumlarını nasıl etkilediğine dair önemli bir ipucu sunmaktadır. Daha teknik ve çevresel perspektifi yansıtan “*Doğal kaynakların sınırlılığı*” (%5,0), “*Tarım ve üretimde suyun önemi*” (%8,3) ve “*Su döngüsü ve çevresel denge*” (%3,3) gibi temalar, suyun yalnızca bireysel yaşam değil, aynı

zamanda sistemik işleyişteki yerini vurgulamaktadır. Özellikle tarımla geçimini sağlayan katılımcıların “*Su olmazsa sebze, meyve de olmaz*” gibi doğrudan üretim odaklı açıklamaları dikkat çekicidir. “Medya ve çevresel duyarlılık” (%3,3) teması altında toplanan ifadeler, çevresel farkındalığın görsel medya (örneğin belgeseller) aracılığıyla oluştuğunu göstermektedir. “*Afrika’da kuyudan su çeken insanları görünce kendimden utanırım*” ifadesi bu duygu durumunu örneklemektedir. Son olarak, bazı katılımcılar yetkililerin sorumluluğunu vurgulayan açıklamalar (%3,3) yapmış, su yönetimi konusundaki kurumsal role dikkat çekmişlerdir. “*Bizlerin geleceği için önemli ama sağlayabilecek olan yetkililerdir*” ifadesi bu yaklaşımı temsil etmektedir (Şekil 12).

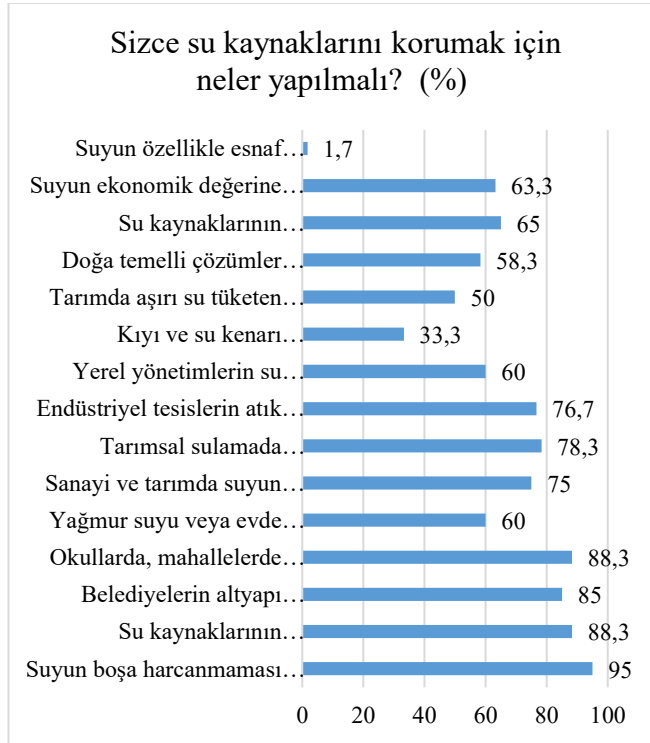
Şekil 11. Katılımcıların su kaynaklarının korunmasının önemine ilişkin görüşleri

Şekil 12. Katılımcıların su kaynaklarının korunmasına ilişkin açık uçlu yanıtlarının tematik dağılımı

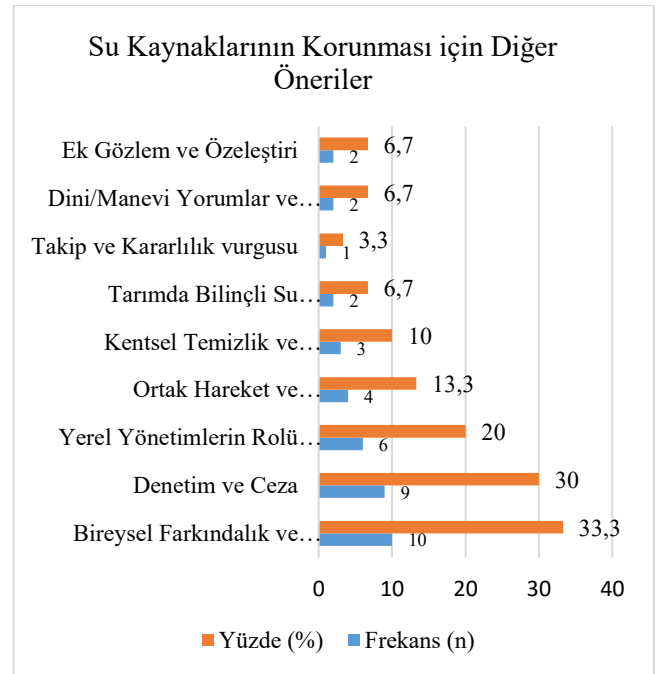
“Sizce su kaynaklarını korumak için neler yapılmalı?” sorusuna verilen çoktan seçmeli yanıtların frekans ve yüzde dağılımları incelendiğinde, en yüksek katılım 'Suyun boşa harcanmaması için evlerde tasarruf alışkanlıklarının artırılması' önerisine olup, 57 katılımcı (%95) bu görüşe katılmıştır. Bunu sırasıyla 'Su kaynaklarının kirlenmesini önlemek için denetimlerin sıklaştırılması' (%88,3), 'Okullarda, mahallelerde ve sosyal medyada suyun önemi hakkında bilgilendirme yapılması' (%88,3) ve 'Belediyelerin altyapı yatırımları yaparak su kayıplarını önlemesi' (%85) izlemektedir (Şekil 13). Katılımcıların %78,3'ü “Tarımsal sulamada geleneksel yöntemler yerine damla sulama gibi tasarruflu tekniklerin teşvik edilmesi”, %75'i ise “Sanayi ve tarımda suyun daha verimli kullanılması için eğitimler ve denetimlerin artırılması” önerisini desteklemiştir. Doğa temelli çözümler (%58,3), gri su ve yağmur suyunun yeniden kullanımı (%60), suyun ekonomik değeri (%63,3) gibi daha teknik ve politika düzeyindeki öneriler de katılımcılar tarafından büyük oranda destek görmüştür. En az katılım ise “Suyun özellikle esnaf tarafından tasarrufla kullanılması konusunda denetim yapılması” önerisine olmuş; yalnızca 1 katılımcı (%1,7) bu görüşü belirtmiştir. Bu dağılım, katılımcıların özellikle bireysel tasarruf, kamusal bilgilendirme ve altyapı yatırımları gibi doğrudan etkileyici tedbirlere yüksek oranda destek verdiğini; daha özel ya da sektörel önerilere ise görece daha az yoğunlukta katıldığını göstermektedir. Bu durum, suyun korunmasına yönelik toplumsal farkındalık düzeyinin yüksek olduğunu ve özellikle evsel ve kamusal alanda somut önlemler beklendiğini ortaya koymaktadır (Şekil 13).

bilinçlendirme” (%33,3) olup, katılımcılar su tasarrufunun aileden başlayarak toplumsal bir bilinçle ele alınması gerektiğini ifade etmiştir. Örneğin, bir katılımcı “*Ailede başlar her şey, ailede eğitim olmalı öncelikle.*” diyerek eğitimin temel rolüne dikkat çekmiştir. İkinci sırada yer alan tema ise “denetim ve yaptırımlar (%30)” olup, su israfının önlenmesi için yaptırımların artırılması gerektiği dile getirilmiştir. “*Yetkililer önlem almalı, gerekirse ceza vermeliler.*” ifadesi bu beklentiye somut şekilde yansımaktadır. Katılımcıların %20'si, “belediyelerin ve ilgili kurumların su yönetiminde daha etkin sorumluluk üstlenmesi” gerektiğini belirtmiştir. “*Belediyenin daha çok çalışması lazım, yoksa suyu koruyamazsınız.*” ifadesi bu görüşü desteklemektedir. Benzer oranda katılımcı (%20), suyun korunmasında “bireysel farkındalık ve dini-ahlaki değerlerin” önemini vurgulamış; “*Yazık günah, Müslümanız diyoruz ama israf baş günahlardan.*” gibi ifadelerle su israfının yalnızca teknik değil, aynı zamanda etik bir mesele olduğunu ortaya koymuştur. “Doğal kaynakların korunması ve yerel değerler” temasında (%13,3), Yeşilirmak gibi bölgesel su kaynaklarının simgesel ve çevresel önemi ön plana çıkarılmış; “*Yeşilirmak'a çöp atanlara ceza verilsin.*” gibi görüşler doğrudan yerel çevre duyarlılığına işaret etmiştir. Son olarak, %10'luk bir katılımcı grubu “iklim değişikliği ve gelecek kaygısı çerçevesinde suyun korunmasının aciliyetini vurgulamıştır. “*Ahir zaman geldi, susuz kalırız.*” ifadesi, çevresel tehditlerin toplumsal hafızadaki etkisini açıkça göstermektedir. Bu temalar, katılımcıların bireysel, toplumsal ve yönetsel düzeyde su yönetimine ilişkin çok yönlü bir farkındalık geliştirdiklerini ortaya koymaktadır (Şekil 14).

Şekil 13. Su kaynaklarını korumaya yönelik önerilere katılım durumu (n=60)

Açık uçlu yanıtların tematik analizi sonucunda elde edilen bulgular, betimsel istatistikleri destekler niteliktedir. Katılımcıların su kaynaklarının korunmasına yönelik önerilerini altı ana tema etrafında dile getirdiklerini ortaya koymaktadır. En fazla vurgu yapılan tema “eğitim ve

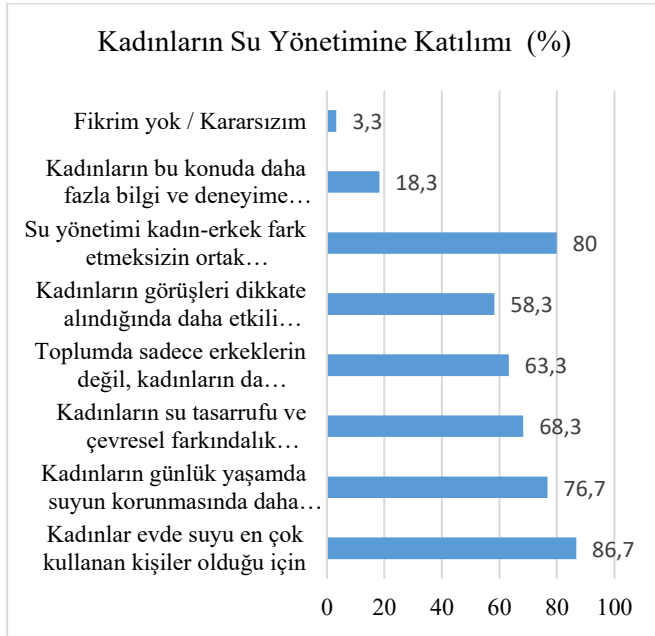

Şekil 14. Su Kaynaklarını Korumaya Yönelik Önerilerin Tematik Dağılımı

D. Katılımcıların Su Yönetimi ve Politikalar İle İlgili Görüşleri

“Kadınların sadece evde değil, suyun korunması, yönetimi ve suyla ilgili alınacak kararlarda da daha fazla yer alması neden önemlidir?” sorusuna verilen yanıtlar, kadınların suyla ilgili süreçlerdeki rollerine ilişkin toplumsal farkındalığı ortaya koymaktadır. Katılımcıların %86,7'si kadınların evde

suyu en çok kullanan bireyler olması nedeniyle karar süreçlerine daha fazla katılım göstermeleri gerektiğini belirtmiştir. Bu görüşü, kadınların günlük yaşamda suyun korunmasında daha aktif rol aldığı (%76,7) ve suyun yönetiminin kadın-erkek ayrımı gözetilmeksizin ortak bir sorumluluk olduğu (%80) düşüncesi takip etmektedir. Kadınların su tasarrufu ve çevresel farkındalık konusunda daha duyarlı olduğu görüşü %68,3 oranında desteklenmiştir. Ayrıca, %63,3'lük bir kesim su yönetiminin yalnızca erkeklere bırakılmaması gerektiğini belirtmiş; %58,3'lük bir oran ise kadınların görüşlerinin dikkate alındığında daha etkili sonuçlar alınabileceğini ifade etmiştir. Kadınların bu alanda daha fazla bilgi ve deneyime sahip olduğunu düşünenlerin oranı ise %18,3'te kalmıştır. Katılımcıların yalnızca %3,3'ü kararsız olduklarını veya fikri olmadığını belirtmiştir. Bu sonuçlar, kadınların su yönetimi ve karar alma mekanizmalarında daha aktif rol almaları gerektiği yönünde güçlü bir toplumsal eğilim olduğunu göstermektedir (Şekil 15).

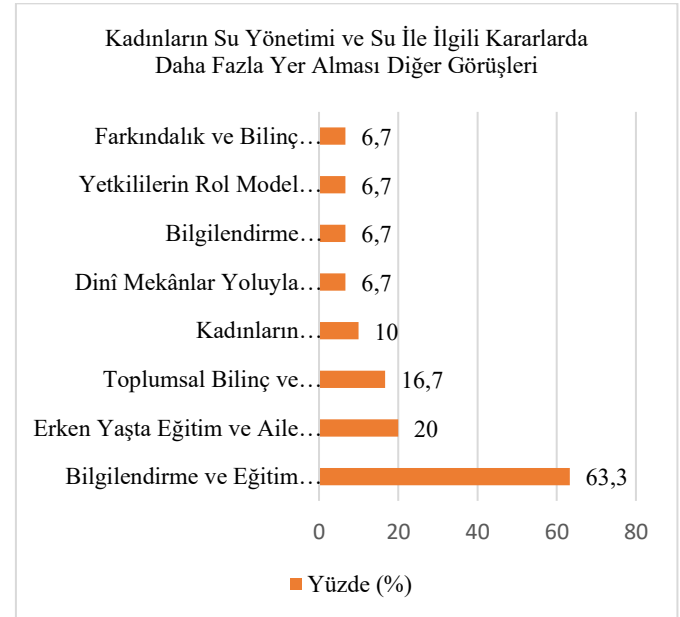

Şekil 15. Kadınların Su Yönetimine Katılımının Önemine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Açık uçlu sorulara verilen yanıtların tematik analizi sonucunda, kadınların suyun korunması, yönetimi ve karar süreçlerine katılımına ilişkin görüşlerinin sekiz ana tema altında toplandığı görülmektedir. Katılımcıların %63,3'ü (n=19) "Bilgilendirme ve Eğitim Gerekliliği" temasına vurgu yaparak, bireysel ve toplumsal düzeyde bilinçlenmenin su kaynaklarının korunması için öncelikli bir koşul olduğunu belirtmiştir. Bu temayı sırasıyla "Erken Yaşta Eğitim ve Aile Katılımı" (%20) ve "Toplumsal Bilinç ve Yetişkin Eğitimi" (%16,7) izlemektedir. Diğer temalar ise daha sınırlı sayıda katılımcı tarafından dile getirilmiştir (Şekil 16). Katılımcıların ifadeleri, bu bulgularla tutarlılık göstermekte ve su kaynaklarının korunmasına yönelik sorumluluğun kadınların gündelik yaşam pratiklerinden beslendiğini ortaya koymaktadır. Özellikle "Evde suyun kullanılmasında kadınlar daha önde oldukları için kadınların bilinçlendirilmesi gerekli tabi ki" ifadesi, bu farkındalığın kadınların ev içi rollerinden kaynaklandığını vurgulamaktadır. Bir başka katılımcı, bu rolü şöyle tanımlamaktadır: "Biz kadınların suyla daha çok işi var; evlerde adamlar sabah çıkıyor, akşam giriyor. Gerçi artık

kadınlar da çalışıyor ama evde olunan zamanda suyu yine biz kullanıyoruz." Bazı katılımcılar ise bu sorumluluğun sadece kadınlara yüklenmemesi gerektiğini şu şekilde dile getirmiştir: "Kadın olarak bizler suyla haşır neşiriz, hassasiyetimiz daha fazla ama bu sadece bizimle olacak iş değil; toplum olarak hep birlikte hareket etmeliyiz." Kadınların aynı zamanda aile içinde şekillendirici bir rol üstlendiğine dikkat çeken katılımcılar, "Biz bilinçlenelim ki çocuklarımızı da bilinçlendirebilelim" ifadesiyle, kuşaklar arası farkındalık aktarımının kadınlar üzerinden gerçekleştiğini belirtmiştir. Su tasarrufu bilincinin yalnızca bireysel bir sorumluluk değil, toplumsal dayanışma ve bütüncül bir yaklaşım gerektirdiği yönündeki görüşler, "Kadınlar olarak bizler çok daha fazla su tüketiyoruz ama bu yalnız bizimle olacak iş değil. Toplum olarak, yetkililer olarak hep birlikte hareket etmeliyiz" ifadesinde somutlaşmaktadır.

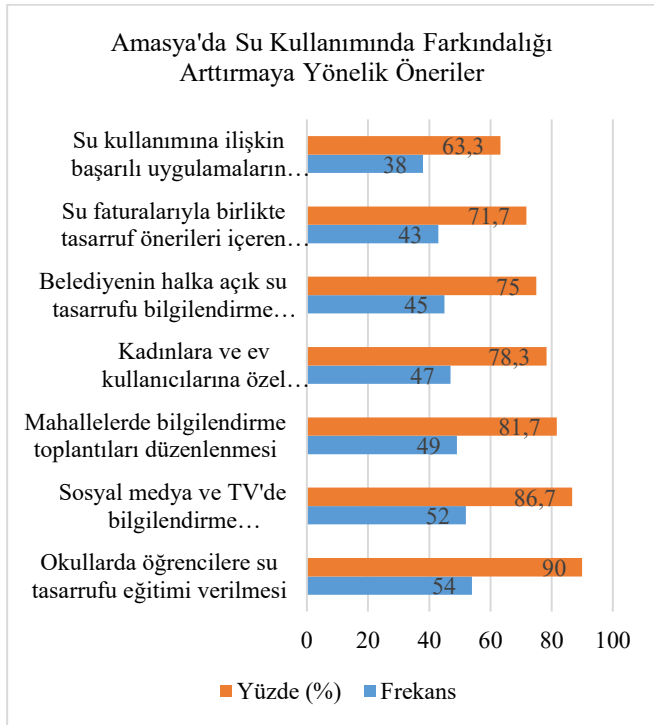
Sonuç olarak gerek tematik analiz sonuçları gerekse katılımcı görüşleri, kadınların ev içi su kullanımında başat bir rol üstlendiklerini, aynı zamanda su yönetimi süreçlerinde daha fazla söz hakkına sahip olmaları gerektiğine inandıklarını göstermektedir. Kadınların eğitilmesi ve sürece dâhil edilmesi, sadece mevcut davranış kalıplarını dönüştürmekle kalmayıp, çocuklar ve aile aracılığıyla toplumsal farkındalığın da güçlenmesini sağlayacaktır (Şekil 16).

Şekil 16. Su tasarrufuna yönelik bilgilendirme ve eğitim çalışmalarına ilişkin katılımcı görüşlerinin tematik dağılımı

Katılımcıların Amasya'da su kullanımında farkındalığı artırmak amacıyla önerdikleri bilgilendirme çalışmaları incelendiğinde, en fazla destek gören yöntemin, okullarda öğrencilere yönelik su tasarrufu eğitimleri olduğu görülmektedir (n=54, %90). Katılımcıların bu öneriyi desteklerken özellikle çocuklara erken yaşta çevresel bilinç kazandırmanın önemine dikkat çektikleri, "Küçük yaştan itibaren bilinçli yetiştirilmeli, yetişkinler de bilgilendirilmeli" gibi ifadelerle vurgulanmıştır. Bu bulgu, eğitimin sürdürülebilir davranış kalıplarının oluşumunda belirleyici bir araç olduğunu ortaya koymaktadır (Şekil 17). İkinci sırada, sosyal medya ve televizyon gibi kitle iletişim araçları aracılığıyla yürütülecek farkındalık kampanyaları yer almaktadır (n=52, %86,7). Bu bulgu, dijital mecraların geniş

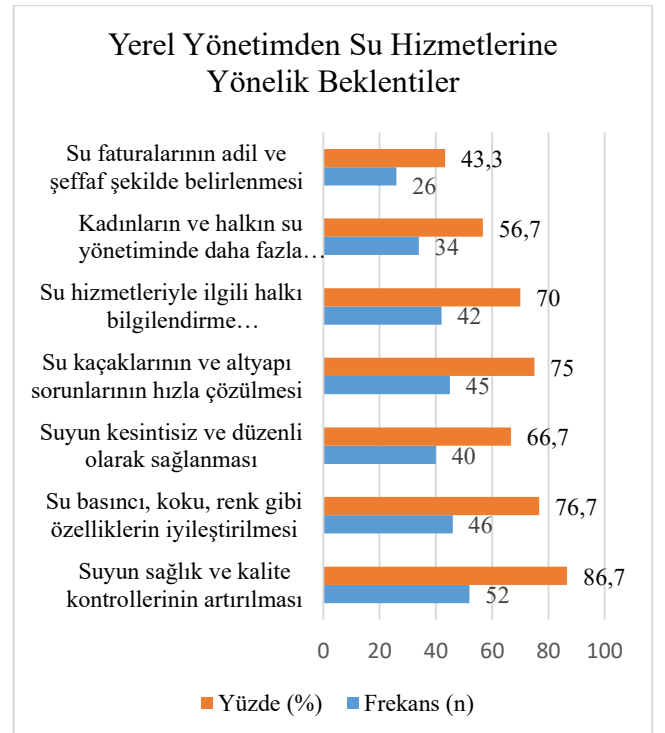
kitlelere ulaşma potansiyeli bakımından önem taşıdığı ve toplumsal davranış değişikliklerinde etkili birer araç olduğunu göstermektedir. Mahallelerde yapılacak yerel bilgilendirme toplantıları da katılımcılar tarafından yüksek oranda desteklenmiştir (n=49, %81,7). Bu öneri, özellikle yüz yüze iletişimin etkili olabileceği daha küçük ölçekli topluluklarda farkındalık oluşturma açısından değerlidir. Katılımcılardan biri bu durumu, "Mahallelerde yapılacak bilgilendirme çalışmaları yeterli olur, yeter ki bir yerden başlansın" ifadesiyle dile getirmiştir. Bununla birlikte, kadınlara ve ev içi su tüketiminde etkin olan bireylere yönelik özel bilgilendirme çalışmaları yapılması da önemli bir öneri olarak öne çıkmaktadır (n=47, %78,3). Bu bulgu, ev içi su yönetiminde kadınların belirleyici rolü olduğu varsayımına dayalı olarak, hedefe yönelik eğitimin gerekliliğini göstermektedir. Belediyelerin halka açık su tasarrufu eğitimleri düzenlemesi gerektiği önerisi de önemli bir destek bulmuştur (n=45, %75,0). Bu durum, yerel yönetimlerin toplumsal dönüşümde oynayabileceği liderlik rolüne işaret etmektedir. Su faturalarıyla birlikte bilgilendirici broşür veya uyarı mesajlarının iletilmesi de pratik ve yaygın bir farkındalık stratejisi olarak görülmektedir (n=43, %71,7). Bu tür uygulamalar, bireylerin su tüketim davranışlarını doğrudan etkileyebilecek anlarda farkındalık sağlamaya yönelik etkili bir yöntemdir. Son olarak, su kullanımına ilişkin başarılı uygulama örneklerinin paylaşılması önerisi, katılımcıların %63,3'ü (n=38) tarafından desteklenmiştir. Bu bulgu, iyi uygulamaların yaygınlaştırılması yoluyla toplumsal öğrenmenin desteklenebileceğine işaret etmektedir (Şekil 17).

Şekil 17. Su Tasarrufu Bilincine Yönelik Bilgilendirme Gerekliliğine Dair Tematik Görüşler

Katılımcıların Amasya'daki su hizmetlerine ilişkin yerel yönetimlerden en fazla talep ettiği konu, %86,7 oranıyla 'suyun sağlık ve kalite kontrollerinin artırılması' olmuştur. Bu durum, içme ve kullanım suyunun güvenliği konusundaki hassasiyetin oldukça yüksek olduğunu göstermektedir. Bir katılımcı bu konuda, "Şebeke suyuna güvenemiyoruz,

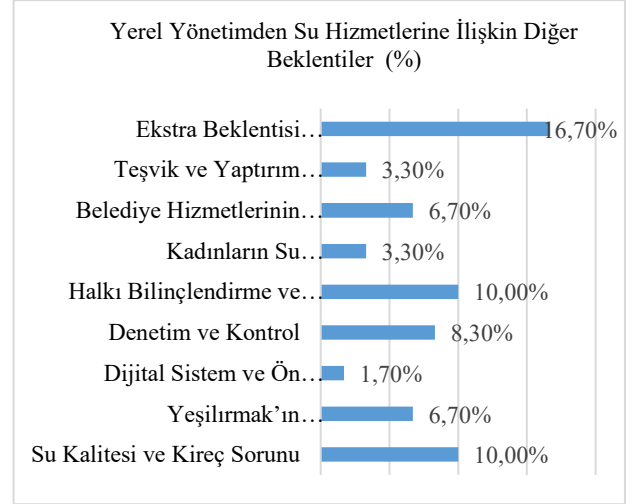
temizlikte bile tereddüt ediyoruz" ifadesiyle kaygısını belirtmiştir. Bunu takiben, %76,7 ile "su basıncı, koku ve renk gibi özelliklerin iyileştirilmesi" önerisi gelmiştir. Katılımcılardan biri bu durumu, "Bazen musluktan akan su bulanık geliyor, içmeye cesaret edemiyoruz" şeklinde dile getirmiştir. Aynı şekilde %75 oranla "su kaçaklarının ve altyapı sorunlarının hızla çözülmesi" talebi öne çıkmıştır. Katılımcıların %70'i, su hizmetlerine ilişkin halkı bilgilendirme çalışmalarının artırılması gerektiğini düşünmektedir. "Ne zaman su kesilecek, neden kesiliyor hiç haberimiz olmuyor. Belediyeden bu konuda daha çok bilgilendirme bekliyoruz" diyen bir katılımcı, bilgilendirme eksikliğine vurgu yapmıştır. Benzer bir şekilde katılımcıların %66,7 oranında "suyun kesintisiz ve düzenli olarak sağlanması" beklentisini dile getirilmiştir. Bu konuda bir katılımcı, "Sık sık kesintiler oluyor, bu da günlük hayatımızı çok etkiliyor" şeklinde rahatsızlığını belirtmiştir. %56,7'lik bir kesim ise, "kadınların ve halkın su yönetiminde daha fazla söz sahibi olması" gerektiğini savunmuştur. Bir görüşte şu ifade yer almıştır: "Evde suyu biz kadınlar kullanıyoruz ama planlamada hiç sözümüz yok." Son olarak %43,3 ile "su faturalarının adil ve şeffaf şekilde belirlenmesi" konusu yer almıştır. "Neye göre fatura geliyor belli değil, önce açıklama sonra tahsilat olmalı" diyen bir katılımcı, bu beklentiyi açıkça ifade etmiştir. Bu dağılım, Amasya'daki katılımcıların suyun güvenliği, kalitesi ve sürekliliğine dair hizmetlerde iyileştirme talebinin oldukça yüksek olduğunu ve buna ek olarak yönetim, katılım ve iletişim süreçlerinde de daha şeffaf ve kapsayıcı uygulamalar beklendiğini ortaya koymaktadır (Şekil 18).

Şekil 18. Yerel Yönetimden Beklenen Su Hizmetlerine İlişkin Katılımcı Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Dağılımı

Amasya'da su hizmetlerine yönelik yerel yönetimden beklentiler katılımcıların özgün ifadeleriyle çeşitlilik göstermektedir. Tematik analiz sonucunda en fazla dile getirilen taleplerin başında, "su kalitesinin artırılması" gelmektedir. Katılımcıların %10'u, özellikle "kireçli su

kullanımından duydukları rahatsızlığı” ifade etmiş ve bu soruna çözüm talep etmiştir. Bir katılımcı, “Sularımız çok kireçli, bunun düzelmesini talep ediyorum,” diyerek fiziksel su özelliklerine yönelik memnuniyetsizliği açıkça belirtmiştir. Çevresel hassasiyetin de öne çıktığı görülmektedir. Katılımcıların %6,7’si Yeşilirmak’ın temizlenmesine vurgu yapmış, bu doğal varlığın korunması gerektiğini belirtmiştir. Bir katılımcı, “Yeşilirmak temizlenmeli, şehrimizin önemli bir değeridir,” diyerek yerel doğal kaynaklara duyulan sahiplenme duygusunu ifade etmiştir. Su hizmetlerinin dijitalleşmesi ve kesintilere dair önceden bilgilendirme yapılması, katılımcıların %1,7’si tarafından belirtilmiş, bu oran düşük olmakla birlikte çağdaş belediyeçilik beklentilerine işaret etmektedir. Katılımcılardan biri, “Su tüketimimizi takip edebileceğimiz mobil bir sistem ve su kesintileri için önceden uyarı istiyoruz,” şeklinde görüş bildirmiştir. Katılımcıların %8,3’ü sanayi, tarım ve turizm gibi büyük su kullanıcılarının denetlenmesi gerektiğini ifade etmiştir. “Fabrikalara, otellere, tarlalara baksınlar, evde ne kadar su harcanabilir ki?” cümlesi, su tüketiminde öncelikli denetim alanlarına dikkat çekmektedir. Toplumsal bilinçlendirme ve eğitim çalışmaları, %10’luk bir oranla dile getirilmiş, halkın eğitilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu doğrultuda bir katılımcı, “Belediye önce halkı bilinçlendirecek, okullarda derslerde öğretilecek; hep beraber öğreneceğiz bu tasarruf işini,” diyerek eğitimin önemini vurgulamıştır. Kadınların su yönetiminde söz sahibi olması gerektiği, %3,3’lük bir oranla dile getirilmiştir. “Kadınların daha çok söz sahibi olması gerekiyor” ifadesi, su yönetiminde toplumsal cinsiyet eşitliğine dikkat çekmektedir. Katılımcıların %6,7’si belediyelere yönelik eleştiriler getirmiştir. Bazı katılımcılar, belediyelerin yalnızca inşaat projeleriyle ilgilendiğini ve çevresel konulara yeterince odaklanmadığını belirtmiştir. “Şehir yönetmek sadece bina yapmakla konser vermekle olmuyor, böyle önemli konuları da halletmeliler” cümlesi bu eleştirilerin özeti niteliğindedir. Son olarak, %3,3’lük bir katılımcı grubu teşvik ve yaptırımların etkili olabileceğini savunmuş; belediyelerin su tasarrufuna uyanlara ödül, uymayanlara ise ceza vermesi gerektiğini dile getirmiştir: “Belediye tasarruf konusunda halkı cesaretlendirsin, ödül versin, uymayana ceza versin.” Bu tematik analiz, katılımcıların yalnızca temel su hizmetleri değil; aynı zamanda çevresel koruma, dijitalleşme, eğitim ve yönetim gibi alanlarda da belediyelerden beklentiler içinde olduğunu göstermektedir. Bu durum, su yönetiminin yalnızca teknik bir mesele değil; aynı zamanda sosyal, çevresel ve yönetsimsel bir alan olduğunu ortaya koymaktadır.

Şekil 19. Yerel Yönetimden Su Hizmetlerine İlişkin Beklentiler: Tematik Dağılım

IV. TARTIŞMA

Araştırmada elde edilen bulgular, Amasya’da yaşayan kadın katılımcıların su kullanımına ilişkin farkındalık düzeylerinin özellikle gündelik temizlik ve hijyen temelli ihtiyaçlar üzerinden şekillendiğini göstermektedir. Su, katılımcıların büyük bir kısmı tarafından evsel temizlik, banyo ve mutfak kullanımı gibi pratiklerle ilişkilendirilmekte; bu durum suyun temel bir ihtiyaç olmanın ötesinde, ev içi bakım emeğinin doğal bir bileşeni hâline geldiğini ortaya koymaktadır. Araştırmada elde edilen bulgular, Amasya’da yaşayan kadın katılımcıların su kullanımına ilişkin farkındalık düzeylerinin özellikle gündelik temizlik ve hijyen temelli ihtiyaçlar üzerinden şekillendiğini göstermektedir. Su, katılımcıların büyük bir kısmı tarafından evsel temizlik, banyo ve mutfak kullanımı gibi pratiklerle ilişkilendirilmekte; bu durum, suyun temel bir ihtiyaç olmanın ötesinde, ev içi bakım emeğinin doğal bir bileşeni hâline geldiğini ortaya koymaktadır. Bu bulgular, kadınların su kullanımını büyük ölçüde evsel hijyen, temizlik ve bakım sorumluluklarıyla ilişkilendirdiğini ortaya koyan çalışmalarla örtüşmektedir. Singh vd. (2009), kadınların suyu temizlik, yemek pişirme, çocuk bakımı ve çamaşır yıkama gibi ev içi işlemlerde yoğun olarak kullandığını ve bu faaliyetlerin toplumsal cinsiyet rollerinin bir yansıması olduğunu ifade etmektedir [3]. Benzer şekilde Asaba ve Fagan (2014) raporunda, kadınların ev içi su yönetiminde merkezi bir rol oynadığı ve bu sorumluluğun, görünmeyen ancak ciddi bir bakım emeği yükü oluşturduğu vurgulanmaktadır [4].

Katılımcıların büyük çoğunluğu, suyun korunmasına yönelik alınabilecek önlemlerde evsel tasarruf davranışlarının yaygınlaştırılması, suyun kirletilmesini önleyecek denetim mekanizmalarının güçlendirilmesi, bilgilendirici eğitim kampanyalarının artırılması ve altyapı yatırımlarının geliştirilmesi gibi çok yönlü stratejilere yüksek düzeyde destek vermektedir. Bu eğilim, bireysel bilinç ile yönetsel sorumluluk arasında bütüncül bir bakış açısının kurulduğunu göstermektedir. Özellikle açık uçlu yanıtlarda eğitim, denetim, kamu kurumlarının rolü ve dini-etik yaklaşımların vurgulanması, suyun korunmasının yalnızca teknik ya da çevresel bir konu değil; aynı zamanda toplumsal değerlerle şekillenen bir sorumluluk alanı olarak ele alındığını ortaya koymaktadır. Bu yaklaşım, Emenike ve arkadaşlarının (2017, s. 284–285) çalışmasıyla da desteklenmektedir. Söz konusu

çalışmada, kadınların yalnızca suyu kullanan bireyler değil, aynı zamanda karar alma süreçlerine katılması gereken stratejik paydaşlar olduğu ifade edilmiştir. Kadınların suyun kalitesi, kaynağı ve saklama yöntemleri gibi konularda önemli bilgi birikimine sahip oldukları; ancak bu bilgilerin sıklıkla göz ardı edildiği belirtilmiştir [2, pp. 284-285]. Bu bulgu, Amasya örneğinde gözlemlenen, suya dair bilgi ve tutumların toplumsal roller ve yaşam deneyimleriyle nasıl harmanlandığını anlamada önemli bir zemin sunmaktadır. Öte yandan, Kodjebacheva, Lapeyrouse ve Rahrig'in (2018) Amerika Birleşik Devletleri'nde yaptığı çalışmada, özellikle hamilelik döneminde kadınların içme suyunun güvenliğine ilişkin daha yüksek bir farkındalık ve bilgi arayışı geliştirdikleri belirtilmiştir. Kadınların bu dönemde suyun sağlığa etkisine karşı daha duyarlı davranması, annelik içgüdüleri ile birleşen bir çevresel sağlık farkındalığını yansıtmaktadır [14, p. 112]. Bu durum, Amasya'daki katılımcıların gündelik yaşamda suyu en çok kullanan bireyler olarak sorumluluk alma eğilimlerini ve bu bağlamda farkındalıklarının yaşam döngüsündeki özel dönemlere göre değişkenlik gösterebileceğini ortaya koymaktadır.

Araştırma sonuçları, Amasya'da su farkındalığının yaygın ancak derinleştirilmesi gereken bir düzeyde olduğunu, özellikle kadınların gündelik yaşam pratikleri üzerinden bu farkındalığı taşıdığını ve suyun korunmasına yönelik çözüm önerilerinin çok aktörlü, katılımcı ve yerel dinamikleri gözetken stratejilerle desteklenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Su yönetimi politikalarının teknik yönlerinin yanı sıra kültürel ve sosyal boyutlarıyla da değerlendirilmesi gerektiği, toplumsal hafıza, dini değerler, çevresel duyarlılık ve gelecek nesiller için duyulan kaygı gibi unsurlar aracılığıyla ortaya konmaktadır. Singh (2009) bu tür çok katmanlı farkındalık biçimlerini, kırsal Hindistan örneğinde kadınların bilgi üretme, aktarma ve dönüştürme işlevleri bağlamında değerlendirmiş ve suya yönelik farkındalığın sadece bireysel düzeyde değil, toplumsal öğrenme ve kültürel süreklilik çerçevesinde kurumsallaştırılması gerektiğini ileri sürmüştür [3].

Katılımcıların su yönetimi ve politika süreçlerine dair görüşleri değerlendirildiğinde, suyun yalnızca evsel tüketimle sınırlı bir kaynak olarak değil, aynı zamanda toplumsal, çevresel ve yönetimsel bir mesele olarak algılandığı görülmektedir. Kadınların ev içi su kullanımında belirleyici aktörler olmaları nedeniyle su yönetimi karar süreçlerine daha fazla katılım göstermeleri gerektiği yönündeki yüksek oranlı destek, toplumsal cinsiyet perspektifinin su politikalarına entegrasyonunun önemini vurgulamaktadır. Bilgilendirme ve farkındalık artırıcı çalışmaların özellikle çocuklara ve kadınlara yönelik olarak yapılandırılması yönündeki öneriler, çevresel bilincin kuşaklar arası aktarımı ve toplumsal dönüşüm açısından stratejik bir zemin oluşturmaktadır. Nitekim Erbaş, Kılıçoğlu ve Aksoy (2023) tarafından yürütülen araştırma, annelerin evde sergilediği su tasarrufu davranışlarının çocukların su okuryazarlığı düzeyini anlamlı biçimde etkilediğini ortaya koymaktadır. Bu bulgu, aile içinde ebeveynlerin özellikle de annelerin çevreye duyarlı tutumlarının, çocuklarda çevresel farkındalık ve sorumluluk gelişiminde belirleyici bir rol oynadığını göstermektedir [15, p. 251].

Katılımcıların yerel yönetimlerden beklentileri, suyun kalitesi, altyapı hizmetleri, kesintisiz erişim ve şeffaf yönetim ilkeleri çerçevesinde daha etkin ve kapsayıcı kamu

hizmetlerine duyulan ihtiyacı açıkça ortaya koymaktadır. Özellikle su kalitesine dair dile getirilen kaygılar, Yeşilirmak gibi yerel doğal su kaynaklarının korunmasına yönelik talepler, dijital izleme sistemlerine ilişkin öneriler ve kamusal bilgilendirme süreçlerindeki yetersizliklere yönelik eleştiriler; yerel yönetim anlayışının yalnızca fiziksel altyapı yatırımlarıyla sınırlı kalamayacağını göstermektedir. Bu durum, çağdaş belediyeçilik yaklaşımlarının teknik çözümlerin ötesine geçerek; toplumsal etkileşimi önceleyen, bilgiye erişimi şeffaflaştıran ve katılımcı yönetim ilkeleriyle bütünleşmiş bir hizmet modeli sunmasını zorunlu kılmaktadır. Sonuç olarak, Amasya'daki kadın katılımcılar nezdinde suyun korunması, yönetilmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanması çok boyutlu bir sorumluluk olarak değerlendirilmekte; bireysel duyarlılık, kamusal bilinç ve yönetsel etkinlik arasında bütüncül bir yaklaşım benimsenmesi gerektiği açıkça anlaşılmaktadır. Bu bulgular, su yönetiminin etkinliğinin salt teknik çözümlerle sınırlı olmadığı; karar alma süreçlerinde toplumsal katılım, eşitlik ve yönetim ilkeleriyle desteklendiğinde daha kapsayıcı ve sürdürülebilir sonuçlar doğuracağı yönündeki literatürle örtüşmektedir. Zwartveen ve Boelens (2014), toplumsal cinsiyet eşitliğinin su yönetiminin ayrılmaz bir parçası olduğunu ve adil, etkili bir yönetimin ancak bu eşitliğin sağlanmasıyla mümkün olabileceğini belirtmektedir [16]. Sultana (2011)'nin Bangladeş kırsalında yürüttüğü saha araştırması, kadınların suya erişim ve kullanım süreçlerinde tüketici olmanın ötesinde, karşılaştıkları toplumsal, duygusal ve yönetsel engellere karşı çözüm üreten, gündelik yaşamda etkin rol üstlenen özneler olduklarını ortaya koymaktadır. Bu çalışmada kadınların suya ulaşma çabaları, fiziksel bir hizmet eksikliğinden çok daha fazlasını temsil etmekte; ataerkil yapı, toplumsal cinsiyet rolleri, duygusal emek ve sınıfsal eşitsizlikler gibi pek çok unsurla iç içe geçmektedir. Kadınlar, suya erişim sağlarken çeşitli toplumsal müzakerelere girmekte ve kendi bilgi ve deneyimlerine dayalı pratik stratejiler geliştirmektedir. Ancak Sultana, bu katkıların çoğu zaman karar alma süreçlerinde karşılık bulmadığını ve kadın katılımının biçimsel düzeyde sınırlı kaldığını ifade etmektedir. Amasya'daki bulgularla karşılaştırıldığında, kadınların yalnızca hizmetlerden faydalanan değil, suyun yönetimine ilişkin süreçlerde bilgi, deneyim ve duygusal yük taşıyan asli aktörler olduğu ve bu nedenle kapsayıcı yönetim yapılarına duyulan ihtiyacın altının çizilmesi gerektiği anlaşılmaktadır [17]. Crider ve Ray (2022)'in ABD kırsalında yürüttükleri çalışma da benzer biçimde, kadınların su yönetimine katılımının yalnızca formel temsilden ibaret kalmaması gerektiğini ortaya koymaktadır. Araştırmada, kadınların su komitelerine katılmalarının sıklıkla sembolik düzeyde gerçekleştiği, karar alma mekanizmalarında gerçek anlamda söz sahibi olmadıkları ve bilgi üretim süreçlerine yeterince dahil edilmedikleri vurgulanmaktadır. Özellikle kırsal alanlarda kadınların suya dair deneyim ve bilgileri, teknik uzmanlıkla eşdeğer görülmemekte; bu durum, su yönetimi uygulamalarında toplumsal cinsiyet temelli bir dışlayıcılığa yol açmaktadır. Oysa kadınların su kullanımına dair günlük pratikleri, yalnızca ev içi tüketimi değil, aynı zamanda toplumsal ilişkiler ağı, yerel ekoloji ve sağlık gibi alanları da doğrudan etkilemektedir. Dolayısıyla, Crider ve Ray'in çalışması da Amasya'daki bulguları destekler nitelikte olup, su yönetiminde etkili ve adil bir yönetimin tesis edilmesi için kadınların bilgi, deneyim ve ihtiyaçlarının sürecin merkezine alınması gerektiğini güçlü biçimde savunmaktadır. Bu

yaklaşım, yalnızca katılımcı bir su politikasının değil, aynı zamanda sürdürülebilir toplumsal dönüşümün de ön koşulu olarak değerlendirilmektedir [18]. Bu çok katmanlı beklenti yapısı ve kapsayıcı yönetim talebi, Ahlers ve Zwartveen'in (2009) neoliberal su politikalarına yönelik eleştirel yaklaşımıyla benzerlik göstermektedir. Söz konusu çalışmada, suyun giderek teknik bir meseleye indirgenmesinin ve siyasi bağlamdan koparılmasının, özellikle kadınların bilgi, deneyim ve ihtiyaçlarının karar alma süreçlerinden dışlanmasına yol açtığı belirtilmektedir. Yazarlar, su yönetiminin salt teknik bilgi ve mühendislik uygulamalarıyla sınırlandırılmasının, toplumsal ihtiyaçları karşılamada yetersiz kaldığını belirtmektedir. Bu nedenle, suyun yönetilmesi sürecinde yalnızca fiziksel altyapıya değil; toplumsal adaletin gözetilmesine, toplulukların aktif katılımına ve cinsiyet temelli eşitsizliklerin giderilmesine dayalı daha kapsayıcı ve duyarlı politikalara ihtiyaç duyulduğunun altı çizilmektedir. Amasya örneğinde kadınların dile getirdiği hizmet kalitesi, şeffaflık ve bilgiye erişim talepleri, tam da bu tür katılımcı ve eşitlik temelli su yönetimi anlayışının yerelden yükselen bir yansımasıdır [19].

V. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma, Amasya'daki kadınların su kullanımına ve yönetimine ilişkin deneyimlerini toplumsal cinsiyet perspektifiyle incelemiş; ev içi sorumluluklarla birlikte suya erişim, suya dair bilgiye ulaşma, katılım ve farkındalık gibi alanlardaki pratiklerini ve algılarını ortaya koymuştur. Bulgular, kadınların suya dair hem fiziksel hem de bilişsel erişimde belirleyici roller üstlendiklerini; ancak karar alma ve yönetim süreçlerinde bu rollerin karşılık bulmadığını göstermiştir. Çalışma, su hizmetinin yalnızca teknik bir altyapı meselesi olmadığını, aynı zamanda toplumsal eşitsizlikler, ekonomik koşullar ve kültürel değerlerle iç içe geçmiş bir kamusal mesele olduğunu ortaya koymuştur. Katılımcılar suyun sürdürülebilirliği konusunda güçlü bir farkındalığa sahip olmakla birlikte, bilgiye erişimde kurumsal yetersizlikler, hizmette bölgesel eşitsizlikler ve güven kaybı gibi nedenlerle çoğu zaman yalnızca bireysel çözüm yollarına başvurmaktadır. Kadınlar bu süreçte yalnızca kullanıcı değil, aynı zamanda eğitici, aktarıcı ve koruyucu bir rol üstlenmekte; ancak bu çok yönlü katkı yerel politikalarca tanınmamakta ve desteklenmemektedir. Bu sonuçlar, kadınların yalnızca suya erişim hakkının değil, aynı zamanda karar süreçlerine etkin katılım hakkının da su yönetiminin ayrılmaz bir parçası olarak ele alınması gerektiğini göstermektedir. Bu çerçevede, araştırma bulgularından hareketle geliştirilen aşağıdaki önerilerin hayata geçirilmesi, su yönetiminde toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamanın yanı sıra, kadınların suya erişim ve yönetime katılım süreçlerini güçlendirerek hizmet kalitesinin artırılmasına katkı sağlayacaktır.

Kadınların su yönetiminin öznesi olarak tanınması sağlanmalıdır. Kadınlar yalnızca ev içi kullanıcı değil, aynı zamanda yerel bilgiye sahip, çözüm önerileri geliştiren ve hizmetleri doğrudan deneyimleyen birer su yönetimi aktörü olarak ele alınmalıdır. Bu nedenle, mahalle düzeyinde kadın katılımına açık karar organları kurulmalı, bu yapılar yalnızca danışma değil karar mekanizması olmalıdır.

Su yönetiminde toplumsal cinsiyet etkisi mekânsal veriyle desteklenerek kurumsallaştırılmalıdır. Kadınların ev içi ve

kamusal mekânlardaki su kullanım biçimleri, zaman-mekân analizi ve haritalama çalışmalarıyla görünür kılınmalı; altyapı planlaması, bu tür veri temelli yaklaşımlarla yeniden düzenlenmelidir.

Su okuryazarlığı kavramı kadınlar için gündelik pratiklerle uyumlu bir dille yaygınlaştırılmalıdır. Teknik bilgiye erişimi kolaylaştıracak görsel, sözel ve yerel dile dayalı materyaller geliştirilmeli; "su tasarrufu eğitimi" yerine "suya dair hak, sorumluluk ve güven eğitimi" ön plana çıkarılmalıdır.

Belediyeler, kadın kullanıcıları odağına alan proaktif bilgilendirme politikaları geliştirmelidir. Kesinti takvimleri, su kalitesi raporları ve fatura şeffaflığı gibi bilgilerin SMS, WhatsApp, mahalle panosu gibi araçlarla doğrudan kadınlara ulaşması sağlanmalıdır.

Kadınların evdeki bakım emeğine yönelik su temelli destek mekanizmaları geliştirilmelidir. Örneğin su tüketimi yoğun olan yıkama, temizlik gibi faaliyetlerde kullanılan cihazlar için sosyal destek, filtre temini veya düşük gelirli hanelere yönelik içme suyu sübvansiyonları uygulanabilir.

Su eğitimi aile merkezli programlarla yeniden yapılandırılmalıdır. Su bilinci yalnızca çocuklara değil, annelere ve bakım veren bireylere yönelik geliştirilmeli; eğitimler yalnızca okul değil, ev, mahalle ve dijital platformlarda yürütülmelidir.

Kadınların deneyimlerine dayalı mikro öneriler makro planlamaya entegre edilmelidir. Su arızaları, basınç düşüklüğü, kesinti saatleri gibi "küçük sorunlar", toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin birikimli sonuçları olarak görülmeli; yerel yönetimler bu verileri yalnızca teknik değil sosyal sorunlar olarak da değerlendirmelidir.

Bu öneriler, kadınların su kullanımındaki deneyimlerinin yalnızca ev içi pratiklerle sınırlı kalmadığını, toplumsal eşitsizliklerin ve yönetim eksikliklerinin de bir yansıması olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, kadınların bilgiye, kararlara ve kaynaklara erişiminin güçlendirilmesi; su yönetiminin adil, katılımcı ve bütüncül bir yaklaşımla yeniden kurgulanması açısından kritik önemdedir. Sürdürülebilir bir su politikası, ancak kadınların deneyimlerini merkeze alan kapsayıcı bir bakış açısıyla mümkün olabilir.

TEŞEKKÜR

Bu çalışmada görüş ve deneyimlerini paylaşarak araştırmaya katkı sunan tüm kadın katılımcılara içtenlikle teşekkür ederiz.

REFERANSLAR

- [1] J.-H. Yu, H.-H. Lin, Y.-C. Lo, C.-H. Hsu ve K.-Ş. Tseng, «Measures to cope with the impact of climate change and drought in the island region: A study of the water literacy awareness, attitude, and behavior of the Taiwanese public.» *Water*, pp. 13 (1799): 1-22, 2021.
- [2] P. C. Emenike, I. T. Tenebe, A. S. Ogbiye ve D. O. Omole, «Women's involvement in the evaluation of water-improvement variables towards the achievement of sustainable development goals: Assessment of a semi-urban city in South-West Nigeria.» *WIT Transactions on Ecology and The Environment*, pp. 216, 27-35, 2017.
- [3] N. Singh, G. Jacks ve P. Bhattacharya, «Women and water: Encountering the challenges of water resource management in rural India from gender perspective.» Department of Land and Water Resources Engineering, Royal Institute of Technology, Stockholm, 2009.

- [4] R. B. Asaba ve G. H. Fagan, «Women's Troubled Participation in Water Resource Management,» %1 içinde *Woman Waterkeeper*, Kampala, Waterkeeper Alliance, 2014, pp. 70-86.
- [5] NEEF, «National Environmental Education Foundation. (2005). The 10th anniversary national report card: Environmental knowledge, attitudes and behaviors. Washington: National Environmental Education Foundation.» National Environmental Education Foundation., 2005.
- [6] H.-S. He, «Construction of the index system of water literacy and application in a case study of four Chinese communities,» *Journal of Discrete Mathematical Sciences and Cryptography*, cilt 21 , no. 2, pp. 485-491, 2018.
- [7] P. Pouramin, N. Nagabhatla ve M. Miletto, «A Systematic Review of Water and Gender Interlinkages: Assessing the Intersection With Health,» *Front Water*, pp. 2-6, 2020.
- [8] I. Ray, «Women, water, and development.» *The Annual Review of Environment and Resources*, cilt 32, no. 1, pp. 421-449, 2007.
- [9] N. W. Saad ve S. D. Mahmud, «Uncovering Gender Differences in Water Literacy among High Schoolers,» *International Journal of Academic Research in Progressive Education and Development*, cilt 12, no. 1, pp. 1178-1194, 2023.
- [10] L. A. Palinkas, S. M. Horwitz, C. A. Green, J. P. Wisdom, N. Duan ve K. Hoagwood, «Purposeful sampling for qualitative data collection and analysis in mixed method implementation research,» *Administration and policy in mental health and mental health services research*, cilt 42, pp. 533-544, 2015.
- [11] C. Moustakas, *Phenomenological Research Methods*, Thousand Oaks: Sage Publications, 1994.
- [12] V. Braun ve V. Clarke, «Using thematic analysis in psychology,» *Qualitative Research in Psychology*, pp. 77-101, 2006.
- [13] TÜRK-İŞ., «TÜRK-İŞ 1952,» 28 05 2025. [Çevrimiçi]. Available: <https://www.turkis.org.tr/aclik-ve-yoksulluk-siniri-mayis-2025/> .
- [14] G. D. Kodjebacheva, L. M. Lapeyrouse, J. Rahrig, W. Loretta ve K. Campbell, «Strategies to promote safe water drinking identified by and for women of reproductive age,» *American Journal of Health Promotion*, 33(5), 756-759., pp. 33(5), 756-759, 2019.
- [15] S. Erbaş, G. Kılıçoğlu ve B. Aksoy , «Ortaokul Öğrencilerinin Su Okuryazarlığı Düzeylerinin İncelenmesi Farklı Değişkenlerin Terimleri,» *Öğretmen Eğitimi ve Yaşam Boyu Öğrenme Dergisi*, cilt 5, no. 1, pp. 194-209, 2023.
- [16] M. Z. Zwartveen ve R. Boelens, «Defining, researching and struggling for water justice: some conceptual building blocks for research and action,» %1 içinde *Hydrosocial Territories and Water Equity*, Routledge., 2017, pp. 8-23.
- [17] F. Sultana, «Suffering for water, suffering from water: Emotional geographies of resource access, control and conflict,» *Geoforum*, pp. 42(2), 163-172., 2011.
- [18] Y. S. Crider ve I. Ray, «Water and development: a gender perspective,» %1 içinde *Oxford research encyclopedia of environmental science*, 2022.
- [19] R. Ahlers ve M. Zwartveen, «The water question in feminism: Water control and gender inequities in a neo-liberal era,» *Gender, Place & Culture*, pp. 16(4), 409-426, 2009.